

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Libor Kastner

Rozpočtové příjmy obcí se zaměřením na čerpání prostředků
z Evropské unie

Diplomová práce

Olomouc 2024

Prohlášení o původnosti práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Rozpočtové příjmy obcí se zaměřením na čerpání prostředků z Evropské unie vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 118 215 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 11.3.2024

.....

Tímto děkuji vedoucí mé diplomové práce JUDr. et Mgr. Taťaně Zelenské, Ph.D. za maximální ochotu, vstřícnost a za cenné rady a připomínky, kterými mi pomohla k vypracování této práce.

Obsah

1	ÚVOD	5
2	ROZPOČET OBCÍ.....	7
2.1	PRÁVNÍ ZÁKLAD ROZPOČTŮ OBCÍ	7
2.2	ROZPOČET	10
2.3	ROZPOČTOVÝ PROCES.....	11
2.3.1	Střednědobý výhled rozpočtu	11
2.3.2	Fáze sestavování rozpočtu	11
2.3.3	Zásady rozpočtového procesu	14
2.4	ROZPOČTOVÉ PŘÍJMY OBCÍ	15
2.5	ROZPOČTOVÉ PŘÍJMY OBCE MIROŠOV	25
2.5.1	Možné řešení vyšší efektivity rozpočtu obce Mirošov	27
3	FONDY EVROPSKÉ UNIE.....	30
3.1	VZNIK REGIONÁLNÍ STRUKTURÁLNÍ POLITIKY	30
3.2	JEDNOTLIVÉ FONDY EVROPSKÉ UNIE	31
3.2.1	Strukturální fondy	32
4	DOTACE OBECNĚ	39
4.1	MOŽNOSTI ČERPÁNÍ DOTACÍ OBCEMI	39
5	PROJEKT NA ZÍSKÁNÍ DOTACE.....	45
5.1	POSTUP PŘI ZADÁVÁNÍ PROJEKTU	45
5.2	APLIKACE NA KONKRÉTNÍ PŘÍKLAD	48
5.3	SWOT ANALÝZA.....	51
6	ZÁVĚR	53
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55
8	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	63
9	ABSTRAKT	64

1 Úvod

Ke zvolení tématu rozpočtových příjmů obcí se zaměřením na čerpání prostředků EU mě motivoval vlastní zájem o zvládnutí této problematiky v teoretické rovině a následné aplikování zjištěných postupů v praxi. Cílem práce je ucelení pohledu na rozpočtové příjmy obcí a na možnosti čerpání prostředků z EU. Na příkladu města Mirošov uvedu, jakým způsobem se finanční prostředky z fondů EU podílely v posledních letech na finančním chodu obce. Vytvoření projektu, jenž by byl v souladu s rozpočtem města Mirošov, a za pomoci prostředků Evropské unie navýšení úrovně místního rozvoje, by představovaly žádoucí a ten nejlepší výsledek mé práce.

S ohledem na charakter tématu jsem byl nucen ve značné části práce použít popis. Celá práce je provázána literární rešerší. Metodou syntézy se pokusím rozebrat jednotlivé části obecních rozpočtů a v konečné fázi diplomové práce se za pomoci analýzy budu věnovat slabým a silným stránkám projektu na čerpání finančních prostředků EU.

V úvodní teoretické části je na místě použít literární zdroje a právní předpisy k uchopení základu, z něhož rozpočtové příjmy vycházejí. Zejména se jedná o zákony, právní předpisy EU a vyhlášky. Pro ucelení pohledu na rozpočty využívám článků na portálu veřejné správy a zejména závěrečného státního účtu pro rok 2022. Při rozboru konkrétního rozpočtu města Mirošov jsou hlavním používaným zdrojem stránky města a dokumenty vyvěšené na úřední desce. Mezi tyto patří závěrečný účet a schválený rozpočet. Následně v části orientované na možnosti čerpání dotací se zaměřím převážně na zdroje internetové a příručky, jelikož je zapotřebí uvádět nejaktuálnější informace, kterými by se měl žadatel řídit. V této oblasti si dopomáhám zdroji ze zahraničí, jako jsou například oficiální stránky jednotlivých fondů. K jednotlivým možnostem čerpání dotací za pomoci operačních programů se jen těžce hledá vhodnější zdroj než pokyny ministerstev, které tyto fondy zřizují. V konečném důsledku jsem se potýkal s větším přísunem ekonomických zdrojů než těch právních. V některých případech se zdroje v teoretické rovině rozcházejí, to ostatně uvádím na příkladu v textu.

Úvodní část své diplomové práce se věnuje obecně rozpočtům obcí. Konkrétně je nutné nejdříve začlenit rozpočet obce do sféry struktury státního rozpočtu. V teoretické rovině to vyžaduje předně shrnout samotnou přípravu a proces sestavování a schvalování rozpočtů. Nedílnou součástí tohoto teoretického úvodu je rovněž vymezení zásad uplatňovaných jak při řízení rozpočtového procesu, tak při hospodaření s rozpočtovými prostředky. V návaznosti na teoretický úvod práce se pokusím vymezit rozpočtové příjmy obcí jako takové. Zejména ucelit pohled na rozpočtové příjmy obcí na základě analýzy státního závěrečného účtu, vývoje trendů

v příjmech a komparace například s rozpočty hlavního města nebo krajů. Jejich shrnutí pokládám za velmi důležitou součást své práce, jelikož utváří ucelený pohled na problematiku diverzifikace financí na regionální úrovni. Na konkrétním případě mého rodného města se pokusím znázornit hospodaření s rozpočtem. V poslední části této kapitoly se bude má práce ubírat na možné návrhy ke zlepšení rozpočtové situace města Mirošov.

Druhá část mé práce je průmětem rozpočtových prostředků obcí s financováním ze strany Evropské unie. V úvodu zasadím regionální politiku do historických souvislostí. Výsledkem politiky regionálního rozvoje jsou fondy Evropské unie, kterým se budu věnovat v teoretické rovině v následující kapitole. Nejdříve bych je chtěl rozdělit a vymezit zejména strukturální fondy Evropské unie, jež jsou nedílnou součástí financování na poli regionální politiky. Nejdříve je nezbytné vymezení dotací, jaké jsou možnosti jejich čerpání ze strany obce jako územně samosprávného celku. Tato část by měla směřovat k obecnému uvedení do podmínek a pravidel stanovených pro získání dotace. Značný podíl této kapitoly je věnován operačním programům.

V závěru mé práce přichází na řadu samotný projekt na získání dotace. Tato kapitola bude rozebírat postup při zadávání a schvalování projektu. Tím bych navázal na praktickou část mé práce, kde mým úkolem bude aplikovat daný postup na konkrétní příklad projektu. V závěru se pokusím teoreticky přiblížit hodnocení projektů na základě hojně využívané analytické metody SWOT. S její pomocí se pokusím zodpovědět otázku, zda je mnou navrhovaný projekt schopný vést k předpokládaným cílům a jaká mohou být jeho úskalí.

2 Rozpočet obcí

2.1 Právní základ rozpočtů obcí

Před samotným osvětlením skladby rozpočtu a jeho fungování je třeba obecně zasadit právo obcí jako územně samosprávných celků na vlastní rozpočet na ústavní, zákonné i podzákonné úrovni a obecně vymezit působnost těchto norem. Toto právo je garantováno na ústavní úrovni v čl. 101 odst. 3 Ústavy, který přiznává obcím status veřejnoprávních korporací, a tedy i právo na vlastní majetek a hospodaření s ním. Tato práva zavazují zákonodárce do nich nezasahovat. Dle nálezů Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 5/03, náleží územně samosprávným celkům pravomoc svobodně nakládat s finančními prostředky, které jim slouží k plnění úkolů samosprávy. Ostatně Ústavní soud zdůraznil v daném nálezu roli čl. 101 odst. 4 Ústavy, který hovoří o možnosti státu zasahovat do činnosti územně samosprávných celků jen pod podmínkou ochrany zákona a způsobem zákonem stanoveným. Kontrola při dodržování povinností stanovených zákonem je prováděna zejména za pomoci kontrolních orgánů a útvarů k tomu vytvořených. V daném případě je tedy kontrolním orgánem rada obce a konkrétní zřizované komise. Co se majetku obce týče, stěžejním orgánem zřizovaným zastupitelstvem obce je finanční výbor. Úpravu procesu kontrolní činnosti představuje zejména zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, a zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů.¹ Kontrola jako taková dle zákona o finanční kontrole zahrnuje finanční kontrolu dle mezinárodních smluv a kontrolu vnitřního systému.²

Obec jako veřejnoprávní korporaci s právem na vlastní majetek do zákonné formy uvádí také § 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Obec se tedy jako veřejnoprávní korporace stává právnickou osobou veřejného práva. Právní jednání obcí se řídí jak soukromoprávními předpisy, tak předpisy práva veřejného.³ Stěžejním předpisem, provádějícím čl. 101 odst. 3 Ústavy, je zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Běžně se setkáme s označením „*malá rozpočtová pravidla*“. Toto označení nese přídomek malá, jelikož vedle nich existují „*velká rozpočtová pravidla*“, jež upravují fungování státního rozpočtu.

¹ HAVLAN, Petr, JANEČEK, Jan. *Majetek územních samosprávných celků v teorii a praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2014, str. 320–323. ISBN 807502057X.

² ČERVENKA, Miroslav. *Soustava veřejných rozpočtů*. Student (Leges). Praha: Leges, 2009. str. 83, ISBN 978-80-87212-11-0.

³ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 4–5. ISBN 978-80-7552-376-1.

Předmětem úpravy malých rozpočtových pravidel je tedy zejména úprava tvorby, postavení, obsahu a funkcí rozpočtů obcí a krajů a v neposlední řadě také pravidla pro hospodaření s jednotlivými finančními prostředky. Samotné tvorbě rozpočtů obcí se budu věnovat v následující kapitole. Je potřeba zmínit, že působnost malých rozpočtových pravidel se rovněž vztahuje na svazky obcí, městské části či obvody statutárních měst a hlavního města Prahy.⁴

K malým rozpočtovým pravidlům existuje několik prováděcích předpisů. Jako nejdůležitější bych vyzdvihl vyhlášku Ministerstva financí č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě. Tato vyhláška stanoví třídění příjmů a výdajů jak dle malých rozpočtových pravidel, tak dle státního rozpočtu.⁵

Jelikož daňové příjmy tvoří naprostou většinu rozpočtových příjmů obcí, je zásadním pramenem **zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům** (zákon o rozpočtovém určení daní). Tento zákon přijatý v roce 2000 vymezuje daně, které jsou určeny do rozpočtů územně samosprávných celků nebo státních fondů. Předmětem úpravy tohoto zákona je zejména rozpočtové určení DPH, spotřebních daní, daní z příjmů, daní z nemovitých věcí a daní silničních.⁶ Státnímu rozpočtu jsou pak svěřeny daně, o nichž tento zákon nehovoří. Většina novel, kterými tento zákon prošel, upravuje pouze procentuální změnu poměrů.⁷ Zásadních změn, které neznamenaly jen pouhé navýšení procentního podílu obcí, se ale obce také dočkaly. S účinností k 1. lednu 2008 se doposud platná kritéria přepočtu obyvatel upraveným koeficienty rozšířila hned o několik nových kritérií. Přibylo kritérium výměry obce, kde se zohledňovala hustota zalidnění. Jako další nové kritérium přibylo kritérium prostého počtu obyvatel, které bylo doplňujícím prvkem k použití koeficientu velikostních kategorií.⁸ Novelly daly zaniknout systému přepočtu na základě 14 kategorií obcí dle počtu obyvatel. Dále byl odstraněn 30% podíl obcí na dani z příjmu fyzických osob dle místa trvalého bydliště z přiznání.⁹ Rokem 2020 prošel zákon o rozpočtovém určení daní zásadním navýšením pomocí takzvaného daňového

⁴ RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 2. ISBN 978-80-7552-592-5.

⁵ PAROUBEK, Jiří. *Rozpočtová skladba v roce 2022*. 10., aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2022, str. 15. ISBN 978-80-7554-355-4.

⁶ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům.

⁷ MARKOVÁ, Hana. Rozpočtové určení daní a jeho povaha. *Právnícké listy* [online]. 2018, roč. 4, č. 1, s. 26 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/34565/1/Pravnicke_listy_01_18_4.pdf

⁸ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015, str. 125. ISBN 978-80-247-5608-0.

⁹ MATEJ, Miroslav. Rozpočtové určení daní a potenciál místní ekonomiky I. In: *Dvs.cz* [online]. 19. 4. 2022 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6829417>

balíčku. Rozpočtové určení daní se zvýšilo v případě kraje z 8,92 % na 9,78 %. V případě obcí se rozpočtové určení navýšilo z 23,58 % na 25,84 %. Procentní podíl, jakým se podílejí obce na hrubém výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů, určuje vyhláška č. 249/2022 Sb., o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů. Obce vyjma Prahy, Plzně, Ostravy a Brna se podílejí na výnosu daní dle § 4 odst. 1 písm. b) až f) a písm. i) zákona o rozpočtovém určení daní procentně ve výši 54,287004 %.¹⁰

V rámci Směrnice Rady 2011/85/EU byl přijat **zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti**, který upravuje rozpočtovou odpovědnost veřejných institucí a její pravidla. Dále zřizuje Výbor pro rozpočtové prognózy a vymezuje okruh působnosti Národní rozpočtové rady.¹¹ Ta byla vytvořena za účelem zachování udržitelnosti veřejných financí České republiky a snížení rizika navyšování státního dluhu.¹² S cílem zabezpečit samostatnost obcí a omezit schodkové hospodaření územně samosprávných celků bylo § 21 zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti vytvořeno tzv. **Fiskální pravidlo**. Toto pravidlo stanovuje obcím povinnost udržení rozdílu mezi příjmy a výdaji v poměru nepřesahujícím 60 %. V případě překročení vzniká obci povinnost splatit předchozí dluhy o 5 % rozdílu mezi výší dlužné částky a 60 % příjmů v průměru. V poměru k jiným členským státům EU se Česká republika řadí mezi mírnější systémy, které užívají fiskální pravidlo. V případě porušení povinnosti nenastává sankce, ale možnost nápravy. V případě nedostatečné nápravy v podobě splacení předchozích dluhů se obci zadržuje část daňových příjmů. Tyto příjmy budou v případě následné nápravy později uvolněny.¹³

Co se daňových příjmů týče, je třeba ještě zmínit daně z nemovitých věcí. Ty upravuje **zákon č. 338/1992 Sb., České národní rady o dani z nemovitých věcí**. Předmětem úpravy tohoto zákona jsou daně z pozemků a daně ze staveb jednotek. Správcem daně je sice stát, ale obec je tzv. výlučným příjemcem. Daň se stanovuje dle stavu k 1. lednu roku, na který je daň stanovena, a to třemi způsoby. Prvním způsobem je platební výměr, dále pak dodatečným platebním výměrem a hromadným předpisným seznamem.¹⁴

¹⁰ Vyhláška č. 249/2022 Sb., o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

¹¹ Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

¹² NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA. O Národní rozpočtové radě (NRR). *Rozpoctovarada.cz* [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.rozpoctovarada.cz/nrr/o-nrr/>

¹³ MATEJ, Miroslav. Pravidla rozpočtové odpovědnosti v podmínkách obcí a krajů- *dvs.cz* [online]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6731153>

¹⁴ Zákon č. 338/1992 Sb., České národní rady o dani z nemovitých věcí, § 13b.

2.2 Rozpočet

Zákon o rozpočtových pravidlech ve svém § 4 uvádí výstižnou definici rozpočtu a rozpočtového roku, kdy uvádí: „*Rozpočet územního samosprávného celku nebo svazku obcí je finančním plánem, jímž se řídí financování činností územního samosprávného celku nebo svazku obcí. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním.*“¹⁵ Jak je již uvedeno výše, rozpočet se sestavuje na každý jeden kalendářní rok. Nejedná se tedy o žádný dlouhodobý strategický plán.

Stěžejní funkcí rozpočtu obcí je funkce kontrolní. Zkoumá se soulad rozpočtu schváleného zastupitelstvem obce s jeho reálnou podobou a čerpáním prostředků. Tímto způsobem se zajišťuje správné rozložení finančních prostředků. Prostředky z obecního rozpočtu by měly být tedy vynaloženy na předem schválený účel. Tuto kontrolní funkci vykonává na poli působení obce zastupitelstvo, případně i veřejnost. Starostovi, radě obce či obecnímu úřadu pak vzniká povinnost nakládat s disponibilními prostředky předem stanoveným způsobem. Kontrolou se zde rozumí především kontrola shody, nikoliv jeho efektivnosti a hospodárnosti.¹⁶

Dle zákona o malých rozpočtových pravidlech se rozpočet sestavuje tak, aby byl vyrovnaný. To znamená, že očekávané příjmy by měly být postaveny ve shodě s očekávanými výdaji. Je zde však možnost sestavit rozpočet obce tak, aby byly očekávané příjmy vyšší než očekávané výdaje. Děje se tak s ohledem například na očekávané výdeje do budoucích let nebo výdaje určené ke splátkám úvěrů z let předchozích. Pokud je však rozpočet kryt finančními přebytky z minulých let, lze z pohledu obce sestavit v praxi i rozpočet schodkový, tedy takový, kdy očekávané příjmy jsou nižší než očekávané výdaje. Zákon o rozpočtových pravidlech stanoví taxativní podmínky pro sestavení schodkového rozpočtu.¹⁷ Dle § 11 zákona o rozpočtových pravidlech je rozpočet sestavován na základě **střednědobého výhledu** (jemuž se budu věnovat v rámci rozpočtového procesu), dále pak údajů z rozpisu státního rozpočtu a provizoria a v případě obcí též údajů z krajských rozpočtů. Podrobnému obsahu rozpočtu obcí se budu věnovat níže.

¹⁵ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

¹⁶ SEDMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 28–29. ISBN 978-80-7478-967-0.

¹⁷ PETEROVÁ, Helena. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. 5., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Institut pro veřejnou správu Praha, 2016, str. 10–11. ISBN 978-80-86976-35-8.

2.3 Rozpočtový proces

2.3.1 Střednědobý výhled rozpočtu

Před samotným sestavováním rozpočtu jsou obce povinné vytvářet tzv. střednědobý výhled rozpočtu. Jde o podpůrný nástroj obcí, který slouží ke střednědobému finančnímu plánování rozvoje hospodaření na místní úrovni. Jeho neopomenutelnou funkcí je omezení krátkozrakosti obcí, co se rozhodování o hospodaření týče. Dále rozpočtový výhled plní funkci ukazatele možného nebezpečí, že očekávané výdaje nebude obec schopna pokrýt očekávanými příjmy.¹⁸ Zpravidla se sestavuje na dobu 2–5 let. Po roce se sestavuje roční rozpočet. Na základě rozpočtového výhledu je pak obec schopna určit prognózu svých potřeb do budoucna v podobě finančního zabezpečení. Zákon nehovoří o konkrétním obsahu a podrobnosti rozpočtového výhledu. Obcím je tak dána volnost v podobě rozhodování o detailech jeho obsahu. Každý rozpočtový výhled obce by měl tedy obsahovat alespoň základní údaje v podobě celkových příjmů, celkových výdajů, soupisu pohledávek a závazků. V případě dlouhodobých závazků je na místě uvádět jejich dopad na hospodaření obce po celkovou dobu trvání závazku.¹⁹ Dle § 3 odst. 3 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, je obec povinna zveřejnit na úřední desce a na internetových stránkách návrh výhledu rozpočtu alespoň 15 dnů předtím, než o něm bude zastupitelstvo obce rozhodovat. Občané obce pak mají právo podávat připomínky. Ty se podávají buď písemnou formou ve lhůtě stanovené jeho zveřejněním, nebo ústně na zasedání zastupitelstva.²⁰

Novela zákona z roku 2009 vnesla do zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů § 22a, kterým stanovuje odpovědnost obcí za nevypracování rozpočtového výhledu.²¹

2.3.2 Fáze sestavování rozpočtu

Rozpočtový proces upravují malá rozpočtová pravidla ve své části třetí. Tento proces začíná samotnou fází **sestavování** návrhu rozpočtu. Následuje **schvalování zveřejnění** a **projednání**. V neposlední řadě je pak součástí rozpočtového procesu faktická hospodářská

¹⁸ SEDMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 47. ISBN 978-80-7478-967-0.

¹⁹ PETEROVÁ, Helena. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. 5., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Institut pro veřejnou správu Praha, 2016, str. 10–11. ISBN 978-80-86976-35-8.

²⁰ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, § 3 odst. 3.

²¹ SEDMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 48. ISBN 978-80-7478-967-0.

činnost územně samosprávných celků, která by měla být v souladu s již schváleným rozpočtem (realizace hospodaření podle rozpočtu) a jeho následná kontrola.²²

Jak již bylo výše zmíněno, orgánem obce, který je příslušný k **vypracování návrhu rozpočtu**, je rada obce. V případě, že se jedná o obce, které dle zákona o obecním zřízení nevolí radu, tuto funkci vykonává starosta společně s místostarostou v součinnosti s některým odborníkem na účetnictví či hospodaření obce.²³

Po zpracování návrhu rozpočtu nastává fáze jeho **zveřejnění**. Zde vzniká dalším orgánům a veřejnosti možnost se vyjádřit. Úprava procesu zveřejňování je obsažena v § 11 odst. 3 malých rozpočtových pravidel. Konkrétně se návrh rozpočtu zveřejňuje na úřední desce a na internetových stránkách obce. Ze zákona dále vzniká požadavek uveřejnit tímto způsobem návrh rozpočtu alespoň 15 dnů přede dnem, kdy bude rozpočet schvalován na zasedání zastupitelstva obce. Do takto uvedené doby se počítá jak den jeho vyvěšení, tak den odstranění. Veřejnosti pak vzniká právo předkládat vlastní stanoviska a připomínky.²⁴ Toto právo dává občanům obce zákon o obcích, kdy ve svém § 16 odst. 1 písm. d) uvádí možnost písemného vyjádření ve stanovené lhůtě nebo ústně na zasedání zastupitelstva.²⁵

Připomínky nemají zákonnou formu, tudíž není možné je odmítnout. Ve výsledku je pro vyřízení připomínek nejdůležitější, aby bylo rozpoznatelné, zda se jedná o připomínku k rozpočtovému návrhu, či nikoliv. Další náležitosti stanoví jednací řád zastupitelstva.

Po následném **schválení návrhu rozpočtu** vzniká obci povinnost rozpočet **zveřejnit** na úřední desce a současně na internetových stránkách obce. K takovému zveřejnění dochází zpravidla do 30 dnů od schválení návrhu zastupitelstvem obce.²⁶ Pro případ, že nedojde ke schválení obecního rozpočtu do 1. ledna následujícího kalendářního roku, přichází na řadu tzv. **rozpočtové provizorium**. K zajištění plynulosti hospodaření na obecní úrovni zastupitelstvo obce určuje pravidla rozpočtového provizoria. Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v období rozpočtového provizoria se dále stávají příjmy a výdaji rozpočtu, který je následně schválen.²⁷

²² RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 92. ISBN 978-80-7552-592-5.

²³ Tamtéž, str. 94–95.

²⁴ Tamtéž, str. 98–100.

²⁵ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. str. 43–44. ISBN 978-80-7552-376-1.

²⁶ RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 102. ISBN 978-80-7552-592-5.

²⁷ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, § 13.

Další fází je samotná **realizace hospodaření dle rozpočtu**, která je v praxi prováděna rozpočtovými subjekty. Způsob, kterým lze uskutečnit změny rozpočtu, se nazývá **rozpočtové opatření**.²⁸ Pravomoc schvalování rozpočtových opatření je svěřena do rukou zastupitelstva obce, které ji však může delegovat na radu obce. Zároveň v případě delegace stanoví zastupitelstvo nejvyšší možnou míru přesunu finančních prostředků v rámci rozpočtového opatření.²⁹ Rozpočtové opatření se provádí zejména při změnách organizačních (rozhodnutí nadřízeného orgánu), změnách metodických (změna právních předpisů) a věcných změnách (mezi tyto změny řadíme objektivně působící skutečnosti, jako jsou například vlivy přírodních živlů).³⁰

Kontrolní funkci rozpočtu jsem již zmiňoval v úvodu práce. Pro shrnutí bych rád uvedl subjekty vykonávající kontrolu v podobě přezkoumávání hospodaření. Na poli působnosti obce je jím krajský úřad v přenesené působnosti a auditor či auditorská společnost. U hlavního města Prahy provádí kontrolu Ministerstvo financí a auditor či auditorská společnost. V případě dobrovolného svazku obcí se nic nemění. K průběžnému hodnocení a provádění analýzy se pro rozpočet územních samosprávných celků užívá již výše zmíněný **závěrečný účet**. Jde o ucelené hodnocení finančního hospodaření obce společně s příspěvkovými organizacemi a hospodaření s jejich majetkem. Obsahuje veškeré údaje o plnění rozpočtu včetně hospodaření s peněžními fondy. Dále obsahuje vyúčtování finančních vztahů vzhledem ke státnímu rozpočtu, státním fondům a jiným rozpočtům. Obcím vzniká na základě zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, povinnost nechat si přezkoumat nakládání s finančními prostředky za uplynulý kalendářní rok. Pravidla pro tento přezkum stanoví zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.³¹ Obci vzniká povinnost dle § 17 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zveřejnit závěrečný účet do 30 dnů od jeho schválení. Provádí tak prostřednictvím internetových stránek obce a úřední desky.³²

²⁸ ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. *Financování a hospodaření územních samosprávných celků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019, str. 95. ISBN 978-80-244-5548-8.

²⁹ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice: praktická příručka s judikaturou*. Praha: Leges, 2012, str. 67. ISBN 978-80-87576-28-1.

³⁰ ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. *Financování a hospodaření územních samosprávných celků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019, str. 96. ISBN 978-80-244-5548-8.

³¹ PETEROVÁ, Helena. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. 5., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Institut pro veřejnou správu Praha, 2016, str. 24–25. ISBN 978-80-86976-35-8.

³² RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 131. ISBN 978-80-7552-592-5.

Obrázek 1 Fáze rozpočtového procesu³³

2.3.3 Zásady rozpočtového procesu

Rozpočtový proces je třeba uvést základními zásadami, které se do tohoto procesu a jeho právní úpravy promítají ve všech jeho fázích. Tyto zásady plní zejména funkci jakéhosi vodítka při orientaci v zákoně a pomocnou funkci při výkladu jednotlivých jeho ustanovení.³⁴ Nedílnou součástí rozpočtových zásad jsou i zásady hospodaření obce uvedené v § 38 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Odstavec 1 obsahuje klauzuli o základní povinnosti obcí při nakládání s jejich majetkem. Je zde obsažen požadavek péče řádného hospodáře a povinnost pečovat o rozvoj majetku obce a zachovat ho. Jednou z forem ochrany majetku je právě dodržování schváleného rozpočtu, případně povinnost obce řídit se rozpočtovým výhledem.³⁵ Efektivita je hlavním cílem hospodaření s prostředky rozpočtu. Proto je nesmírně důležité dodržovat striktně tyto rozpočtové zásady.³⁶

Mezi zásady rozpočtového procesu řadíme:

- zásadu každoročního sestavování a schvalování rozpočtu,

³³ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015, str. 64. ISBN 978-80-247-5608-0.

³⁴ RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 92–93. ISBN 978-80-7552-592-5.

³⁵ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 104–105. ISBN 978-80-7552-376-1.

³⁶ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, str. 409. ISBN 978-80-7598-209-4.

- zásadu reálnosti a pravdivosti,
- zásadu účelovosti,
- zásadu jednotnosti a úplnosti rozpočtu,
- zásadu dlouhodobé vyrovnanosti rozpočtu,
- zásadu publicity,
- zásadu efektivnosti a hospodárnosti,
- zásadu omezení přesunů v rozpočtu,
- zásadu stanovení pravidel pro případ rozpočtového provizoria.

2.4 Rozpočtové příjmy obcí

Příjmy a výdaje územních rozpočtů podrobně a závazně člení rozpočtová skladba. Její funkcí je zabezpečit jednotnost a přehlednost rozpočtů a mimorozpočtových fondů v rozpočtové soustavě, provádět analýzu příjmů a výdajů a zajistit potřebné informace pro využití v rozpočtové politice. Na správném odhadu příjmů a výdajů závisí kvalita daného rozpočtu.³⁷ Demonstrativní výčet příjmů rozpočtu obce nám dává § 7 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.³⁸

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,*
- příjmy z výsledků vlastní činnosti,*
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila,*
- příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena podle zvláštních zákonů, zejména ze správních poplatků z této činnosti, příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci obce podle tohoto zákona nebo zvláštních zákonů, pokud není dále stanoveno jinak,*
- příjmy z místních poplatků podle zvláštního zákona,*
- výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona,*
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,*
- dotace z rozpočtu kraje,*

³⁷ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004, str. 206–208. ISBN 80-7261-086-4.

³⁸ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, § 7.

- i) *prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a správních trestů, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce,*
- j) *přijaté peněžité dary a příspěvky,*
- k) *jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce.*

Primárním příjmem obecního rozpočtu jsou **příjmy z vlastního majetku a vlastních práv**. To úzce souvisí s právem obce vlastnit majetek. Zákonem č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, se většina majetku České republiky přetvořila v majetek obcí. Zákonem není nikterak definováno, jakým majetkem může a nemůže obec disponovat. Jedná se tedy o věci hmotné či nehmotné, nemovité i movité. Mimo majetek mohou být součástí obecního rozpočtu i majetková práva, a to práva absolutní, nebo relativní povahy. Mezi absolutní majetková práva lze řadit například práva věcná (věcná břemena, práva stavby, služebnosti...). Relativní majetková práva tak vznikají na základě smlouvy, protiprávního činu či jiné právní skutečnosti. Tato práva se týkají určitého závazku.³⁹

Zákon dále hovoří o **příjmech z vlastní činnosti**. Pod tímto pojmem si můžeme představit zejména zisky z komunálních podniků, podíly na zisku podniků s majetkovým vkladem obcí, příjmy z pronájmu a výnosy z obchodování s cennými papíry. Zde bych rád zmínil takzvané projekty Public Private Partnership, které vytvářejí oslí můstek mezi podnikáním v soukromém a veřejném sektoru. Obce poskytují půdu a infrastrukturu a jejich soukromý partner hradí náklady stavby. Obcím poté plyne příjem z nájmu dle úspěšnosti projektu. Co se příjmů z hospodářské činnosti týče, jedná se zejména o příspěvkové organizace.⁴⁰

Příjmy z vlastní správní činnosti obce včetně příjmů z výkonu státní správy, zejména ze správních poplatků z této činnosti, příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci obce jsou další nedílnou součástí obecního rozpočtu. Obci mimo samosprávnou činnost náleží dle Ústavy i výkon státní správy.⁴¹ Dle § 62 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, obec obdrží ze státního rozpočtu příspěvek na plnění úkolů v této přenesené působnosti. To ale znamená, že

³⁹ RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 32–33. ISBN 978-80-7552-592-5.

⁴⁰ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015, str. 89–90. ISBN 978-80-247-5608-0.

⁴¹ RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 33. ISBN 978-80-7552-592-5.

stát není povinen hradit obci celé náklady na výkon přenesené působnosti. Zachovává tedy rámec samostatné hospodárnosti financí. Ústavní soud je toho názoru, že v případě, kdy bude příspěvek dostatečně vysoký, nebude ohrožena autonomie samosprávných celků. Stát tedy má pravomoc autoritativně ukládat obci povinnosti na poli přenesené působnosti.⁴² Navrhovatelem příspěvku na výkon státní správy je Ministerstvo vnitra České republiky. Primárním účelem by mělo být uhrazení mzdových výdajů na zaměstnance, kteří vykonávají státní správu.⁴³

Dalším nedílným příjmem obecního rozpočtu jsou **poplatky**. Ty se vymezují dle teorie jako určité povinné platby, které kompenzují výdaje spojené s činností státních orgánů. Poplatky zpravidla bývají vybírány jako jednorázové platby v souvislosti s konkrétním plněním vůči poplatníkovi. Ekonomická teorie hovoří o poplatku jako ekvivalentu za služby poskytované veřejným sektorem. Poplatky ale lze také vymezit pomocí jejich typových znaků. Dle této teorie jsou poplatky: peněžitá plnění, které jsou zákonné, nenávratné, nedobrovolné (v některých rovinách teorie se hovoří o dobrovolnosti, ale pouze s ohledem na konkrétní jednání, nikoliv povinnost úhrady poplatku), ekvivalentní, nesankční, spravované orgány veřejné správy, účelové, zpravidla řádné, pravidelné a plánované. Právním základem pro ukládání poplatků je čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod. Tento stanoví, že poplatky lze ukládat jen na základě zákona.⁴⁴ Mezi typy poplatků, které lze dle zákona ukládat patří:

- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace,
- poplatky za komunální odpad.⁴⁵

Příjmy z místních poplatků dle zákona o místních poplatcích jakožto příjmy obecního rozpočtu zavádí obce pomocí obecně závazné vyhlášky. Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, uvádí ve svém § 1 výčet místních poplatků, které jsou obce oprávněné vybírat. **Poplatek ze psů** je uveden jako první. Je tomu tak, protože je společně s poplatkem za

⁴² KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 146–147. ISBN 978-80-7552-376-1.

⁴³ MINISTERSTVO VNITRA ČR. Příspěvek na výkon státní správy. *Mvcr.cz* [online]. © 2023b [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-na-vykon-statni-spravy-prispevek-na-vykon-statni-spravy.aspx>

⁴⁴ BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. str. 107-111, ISBN 978-80-7478-045-5.

⁴⁵ Zákon č. 565/1990 Sb., České národní rady o místních poplatcích, § 1

komunální odpad jedním z nejčastěji využívaných místních poplatků, které obce formou obecně závazné vyhlášky zavádějí. K naplnění poplatkové povinnosti je třeba držba psa staršího než 3 měsíce. Dalším poplatkem, který zákon uvádí, je **poplatek z pobytu**. Ten od roku 2020 vystřídal dřívější poplatek za lázeňský a rekreační pobyt a poplatek z ubytovací kapacity. Dřívější úprava nebyla schopna totiž reagovat na krátkodobé ubytování v soukromých obydlích, jako je třeba poskytování služeb pomocí Airbnb.⁴⁶ Místní poplatky za komunální odpad prošly změnou, kdy v dnešní době mohou obce zvolit pouze jeden ze dvou nabízených poplatků, týkajících se komunálního odpadu. Jedním z nich je místní poplatek za obecní systém odpadového hospodářství a tím druhým je místní poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Je na konkrétní obci, jaký zvolí způsob poplatků za komunální odpad. V prvním případě poplatek počítá s obecním systémem odpadového hospodářství. Tento poplatek není vázaný na skutečnou produkci odpadu a ani na fakt, zda poplatník v obci ve skutečnosti pobývá. Podmínky stanovuje zákon o místních poplatcích, kdy postačuje, aby fyzická osoba byla v obci přihlášená a aby byla fyzická osoba vlastníkem nemovité věci. Maximální výše takto stanoveného poplatku činí 1200 Kč za kalendářní rok. Druhý typ poplatku za odpadové hospodářství zase směřuje na konkrétní produkci odpadu, a to ve dvou režimech. Buď jako poplatek za množství vyprodukovaného odpadu dle hmotnosti či objemu nebo se poplatek vyměřuje dle výše kapacity objednaných sběrných nádob. Nově je zakomponována možnost osvobození od tohoto poplatku. Problém pak vzniká v případě vlastnění například více bytových jednotek v domě jednou právnickou osobou.⁴⁷

V celkovém součtu není podíl místních poplatků na rozpočtu obce nikterak vysoký. V obci Mirošov tvořil dle závěrečného účtu v roce 2022 příjem z místních poplatků 2,3 % z celkového příjmu obecního rozpočtu.⁴⁸ Státní závěrečný účet uvádí příjmy z místních poplatků celkově pod daňovými příjmy, tudíž poměr místních poplatků na rozpočtu obce je přehlednější na příkladu konkrétního obecního rozpočtu. Meziročně se tak příjem z místních poplatků v obci Mirošov navýšil o 0,3 %.⁴⁹ Většinu však tvořily poplatky za komunální odpad. Rozpočet obce Mirošov bych pak podrobně rozebral níže. Obce mají možnost upravovat místní poplatky podle potřeb a aktuálních podmínek a přizpůsobovat tak jejich výši. U poplatku je na

⁴⁶ Tamtéž, str. 171.

⁴⁷ HASIL EDELMANNOVÁ, Radka.. Místní poplatek za obecní systém odpadového hospodářství - *dvs.cz* [online]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6839241>

⁴⁸ Výsledky vlastních výpočtů na základě zveřejněného návrhu závěrečného účtu obce Mirošov pro rok 2022 dostupné na stránkách https://www.mirosov.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah1495_14.pdf&original=elektronická%20deska-návrh%20závěrečného%20účtu%202022.pdf

⁴⁹ Výsledky vlastních výpočtů na základě zveřejněného závěrečného účtu obce Mirošov pro rok 2021 dostupné na stránkách https://www.mirosov.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah1500_14.pdf&original=elektronická%20deska-závěrečný%20účet%202022.pdf

rozdíl od daně předem jasné, na jaký účel bude využit. Měl by být, jak je již uvedeno výše, nepravidelný a ekvivalentní. Ne však každý druh poplatku tyto teoretické vlastnosti definují. Například u poplatku za psů se jedná o pravidelnou platbu a účelu se praxe vymyká. Stejně tomu tak je v případě poplatku za komunální odpad. Taktéž se jedná o platbu pravidelnou, odváděnou přihlášenými občany obce jednou ročně. § 12 odst. 6 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ukládá obcím povinnost zaslat obecně závaznou vyhlášku Ministerstvu vnitra neprodleně po dni jejího vyhlášení.⁵⁰ Výčet místních poplatků uvedených v zákoně o místních poplatcích je taxativní a obce tedy mají svobodnou volbu, zda poplatek zavedou. V případě, že poplatky obec zavede, je potřeba se pohybovat pouze v zákonem stanovených typech. Dalším omezením, které obce postihuje, jsou částky a rozsah v jakém se mohou obce při stanovení místních poplatků pohybovat. Místní poplatky v celé výši plynou do rozpočtu obce. Pojem poplatku úzce souvisí s pojmem daňových příjmů. Poplatky jsou tedy vymezovány ve vztahu k dani. Důležitým prvkem je ekvivalentnost poplatku. Tedy jeho určitost. V praxi to znamená konkrétní poplatek má na druhé straně ekvivalentní protiplnění.⁵¹

Nejobsáhlejším a nejzásadnějším příjmem obecního rozpočtu jsou **daně**. V obecních rozpočtech tvoří daňové příjmy více než polovinu souhrnu všech příjmů. Tyto daně se dělí na výlučné a sdílené. Z pohledu daňových příjmů je největší složkou právě příjem z daní sdílených. Mezi tyto patří například:

- DPH,
- daň z příjmu právnických osob,
- daň z příjmu fyzických osob a
- daně z hazardních her.

Podíly ze sdílených daní určuje zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve svém § 4. Ten stanoví podíl obecního rozpočtu na přerozdělování daní ze státního rozpočtu.⁵² Obcím je procentuálně přerozdělena daň na základě rozlohy jejich katastrálního území a počtu obyvatel. Rozpočtové určení je projevem finanční samostatnosti a nezávislosti obce na státu. Dlouhodobě existuje snaha státu o posílení daně z příjmu. V roce 2024 vyšla v účinnost novela, kterou se procentuálně navýšila částka daně z nemovitosti. Dále se v daňových příjmech rozpočtů obcí

⁵⁰ ŘEZNIČKOVÁ, Kristýna. *Financování a hospodaření územních samosprávných celků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019, str. 111–114.. ISBN 978-80-244-5548-8.

⁵¹ MARKOVÁ, Hana a BOHÁČ, Radim. *Rozpočtové právo*. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 118-119, ISBN 978-80-7179-598-8.

⁵² PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.

dle § 4 zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, nachází například podíl z hrubého výnosu DPH (24,92 %), z celostátního hrubého výnosu daně z příjmu fyzických osob dle podmínek zákona o rozpočtovém výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (24,92 %), podíl z celostátního hrubého výnosu daně z příjmu právnických osob (24,92 %), daň z příjmu právnických osob v případech, kdy je poplatníkem obec, podíl z celostátního hrubého výnosu a tak dále. Procentuálně určené podíly se vytvářejí na základě vyhlášky o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně. Jedním z daňových příjmů je také výnos daně z nemovitých věcí, kde se příjemcem stává obec, na jejímž katastrálním území se daná nemovitost nachází.⁵³

Druhým nejvýznamnějším příjmem obecních rozpočtů jsou po daních **dotace, jež jsou poskytované obcím právě ze státního rozpočtu, rozpočtu krajů nebo ze státních fondů.**⁵⁴ Tomuto tématu se však budu věnovat v samostatné kapitole níže, tudíž jej zde zmiňuji jen pro ucelení pohledu na skladbu obecního rozpočtu.

O vlastní správní činnosti obcí jsem se již zmiňoval výše, ale je potřeba do obecního rozpočtu zasadit i **příjmy plynoucí ze správní činnosti jiných orgánů státní správy.** Jimi jsou dle § 7 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, například pokuty či jiné peněžní odvody a sankce, jsou-li dle jiných předpisů příjmem obecního rozpočtu. Dle metodiky stanovení nákladů na výkon státní správy v přenesené působnosti dostupné na stránkách Ministerstva vnitra České republiky se mezi tyto příjmy řadí například příjmy plynoucí z pokut ze stacionárních radarů umístěných na území konkrétní obce. Tyto příjmy by však měly být využity na výkon státní správy.⁵⁵

Dalším příjmem obecních rozpočtů jsou **peněžitě dary a příspěvky.** Tyto příjmy jsou obecně zařazeny ustanoveními zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, o darování. Tyto zdroje jsou spíše vedlejší složkou příjmu obcí. To vychází zejména z jejich nahodilého charakteru. Jedná se zejména o příjmy účelové, ve většině případů osvobozené od daní z příjmů.⁵⁶ Marková do kategorie těchto příspěvků řadí i příspěvek na výkon přenesené působnosti.

⁵³ RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 35–36. ISBN 978-80-7552-592-5.

⁵⁴ ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. *Financování a hospodaření územních samosprávných celků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019, str. 142. ISBN 978-80-244-5548-8.

⁵⁵ MINISTERSTVO VNITRA ČR. Metodika pro stanovení nákladů na výkon státní správy v přenesené působnosti. *Mvcr.cz* [online]. © 2023a [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/metodika-pro-stanoveni-nakladu-na-vykon-statni-spravy-v-prenesene-pusobnosti.aspx>

⁵⁶ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015, str. 92. ISBN 978-80-247-5608-0.

V případě tzv. **jiných příjmů** jde zejména o zbytkovou kategorii, kdy se zákon snaží reagovat na všechny situace, jež by zrovna nemusely spadat pod jakoukoliv výše zmíněnou oblast obecních příjmů.⁵⁷ Do této kategorie patří například poplatky za vynětí půdy ze zemědělského půdního fondu nebo poplatků za odnětí dle § 17 lesního zákona. Zpravila tyto jiné příjmy bývají spojené s ochranou určité části životního prostředí.⁵⁸

Zákon dále hovoří o prostředku z Národního fondu. Ten upravuje § 37 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Úkolem tohoto fondu je centralizovat finanční prostředky z Evropské unie, státního rozpočtu a územních rozpočtů. Jeho zavedením bylo právně pokryto realizování finanční pomoci z pozice dřívějších Evropských společenství. Jeho hospodaření je garantováno státním rozpočtem.⁵⁹

Odstavec 3 poté zmiňuje možnost obcí využít návratné zdroje, mezi něž patří zápůjčky, úvěry, návratné finanční výpomoci. Návratné zdroje ale nejsou příjmem rozpočtů, teorie hovoří spíše o finanční operaci.⁶⁰

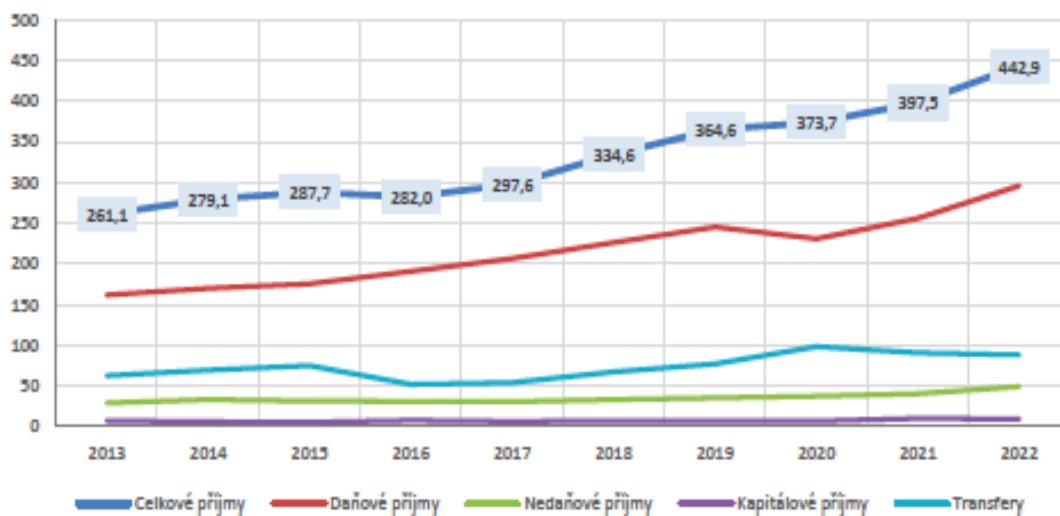
Na základě závěrečného účtu pro rok 2022 bych rád shrnul jednotlivé příjmy obecních rozpočtů a jejich vývoj. Dle závěrečného účtu dosáhly v roce 2022 celkové příjmy obcí částky 442,9 mld. Kč. Meziročně se celkový nárůst příjmů obecních rozpočtů navýšil o necelých 40 mld. Kč. Obecně v rámci posledních let můžeme sledovat vzestupnou tendenci celkových příjmů obcí. Velkou měrou k tomu přispívají daňové příjmy. Transfery se již z jejich povahy na grafu pohybují vcelku nepředvídatelně. Naopak nedaňové příjmy a kapitálové příjmy mají nejnižší vychýlení od tendencí předchozích let.

⁵⁷ RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 37. ISBN 978-80-7552-592-5.

⁵⁸ MARKOVÁ, Hana a BOHÁČ, Radim. *Rozpočtové právo*. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 122, ISBN 978-80-7179-598-8.

⁵⁹ BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 5., upr. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 119–120. ISBN 978-80-7400-801-6.

⁶⁰ RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, str. 38. ISBN 978-80-7552-592-5.

Obrázek 2 Struktura příjmů obcí v letech 2013-2022 (mld. Kč.)⁶¹

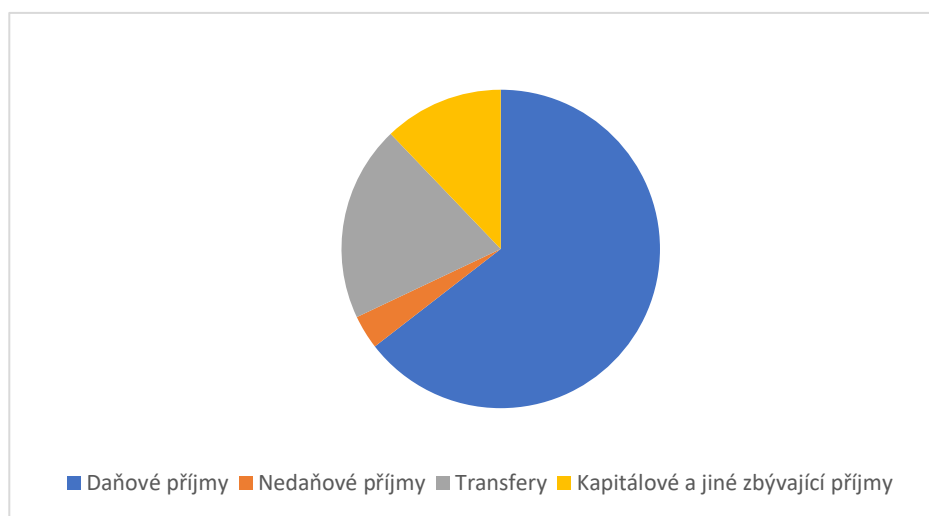
Daňové příjmy obcí v roce 2022 navazují na vzestupnou tendenci, které se těšily po celé sledované desetiletí, vyjma období 2019-2020. V tomto období docházelo k poklesu daňových příjmů zejména v důsledku pandemických opatření. Celkovou částkou 285,7 mld. Kč tak o necelých 16 % předčily daňové příjmy za předchozí kalendářní rok. Vysokou měrou k navýšení daňových příjmů přispělo zvýšení podílu obcí na celostátním hrubém výnosu daní. Jak již zmiňují výše, došlo k navýšení o více než 2 %, což mělo pomoci nastartovat zpět ekonomiku po propadu v důsledku pandemie. Zákon rozpočtovém určení daní se v dnešní době vrací opět pod 25 % celkového podílu obcí na celostátním hrubém výnosu daní. Nejvýznamnější růst zaznamenala daň z přidané hodnoty a to o 16,2 %. Vzrůstající tendence se dotkly v roce 2022 i daních z příjmu fyzických osob a daních z příjmu právnických osob, jež v součtu navýšily daňové příjmy o více než 14 mld. Kč. Z důvodu zrušení institutu superhrubé mzdy se však čísla stále pohybují v nižších částkách, než tomu bylo v roce 2018. V případě inkasa daně z nemovitých věcí dochází k nárůstu o 4 %, které v celkové částce dělají 12,4 mld. Kč.

Nedaňové příjmy obcí dosáhly, co se příjmů z pronájmu a pachtu majetku týče, za rok 2022 výše 15,3 mld. Kč (v porovnání s předchozím rokem s nárůstem 9,5 %). K příjmům z pronájmu a pachtu se dále mezi nedaňové příjmy řadí i příjmy z jiné činnosti. Ty do obecních

⁶¹ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, Státní závěrečný účet České republiky za rok 2022 *Mfcr.cz* [online]. © 2023b [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2022/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2022-51132>

rozpočtů přinesly za rok 2022 14,4 mld. Kč. Společně s **kapitálovými příjmy** tvoří nedaňové příjmy v konečném součtu necelých 13 % z celkové částky příjmů obecních rozpočtů. Shodně jako v případě obce Mirošov, zkoumané v kapitole níže, se jedná o minoritní část.

Transferové příjmy obcí v roce 2022 čítaly 88,1 mld. Kč. Neinvestiční transfery ve většině dosáhly tedy částky 63,4 mld. Kč. Jejich výši podílu na obecních rozpočtech vysokou měrou zkreslují zejména transfery plynoucí z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které činily v roce 2022 až 25,7 mld Kč. O zkreslení se bavím zejména proto, že více než 19 mld Kč přijalo hlavní město Praha v rámci přímých nákladů na vzdělání. Dále jsou tu prostředky přijaté z rozpočtu Ministerstva práce a sociálních věcí. Tyto prostředky jsou využívány zejména na výkon činnosti obcí s rozšířenou působností na oblast sociálně-právní ochrany dětí. S ohledem na předchozí období došlo k více než 50 % poklesu co se týče transferů přijatých z kapitol Všeobecné pokladní správy. Velký podíl na tomto poklesu má zejména příspěvek obcím ke zmírnění dopadů zákona o kompenzačním bonusu, který se meziročně snížil o 71 %. Investiční transfery pak zejména díky peněžním prostředkům přijatým z rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj dosáhly částky 24,7 mld. Kč.

Graf 1 Poměr kategorií příjmů obecních rozpočtů za rok 2022⁶²

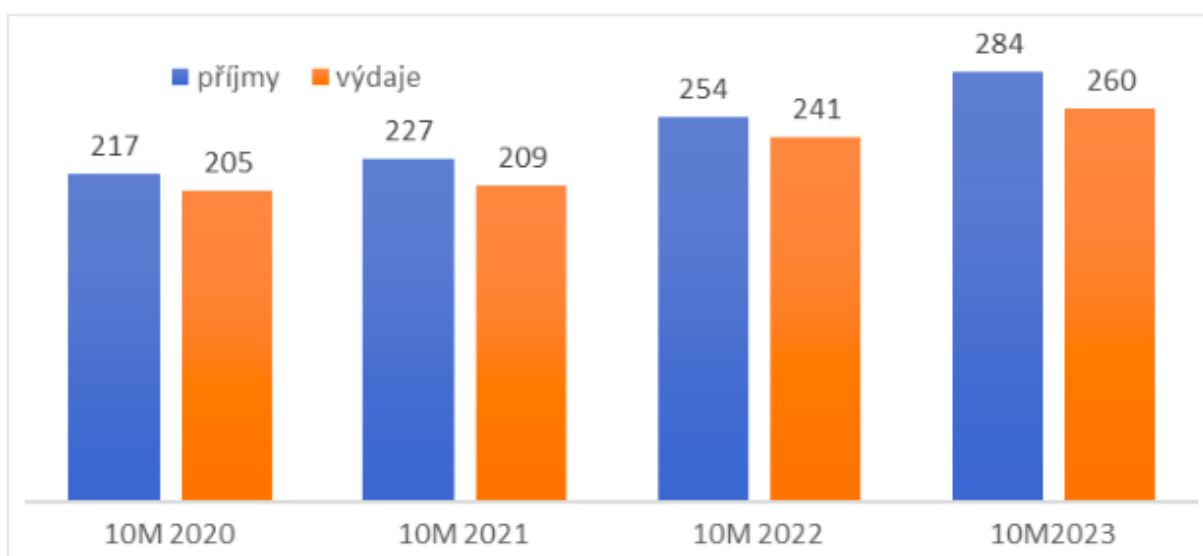
Rozpočtové příjmy **hlavního města Prahy** jsou společně uvedeny v celkovém výčtu příjmů obecních rozpočtů. Svým způsobem je však hospodaření hlavního města Prahy specifické. To zejména z důvodu, že Praha disponuje kompetencemi výkonu státní správy jako obec a stejně tak výkonu státní správy jako kraj. Příjmy Prahy, co se v poměru k obecních

⁶² vlastní zpracování

rozpočtů týče, dosahují meziročně přibližně čtvrtiny všech obecních příjmů. V roce 2022 se jednalo o 27,2 %.

Rád bych pro ukázkou jen přiblížil velmi stručně příjmy **krajských rozpočtů**. V případě krajů činily příjmy 313,4 mld. Kč. Z této částky více než 200 mld. Kč tvořily transfery. Zde je vidět zásadní rozdíl mezi toky do obecních a krajských rozpočtů. Daňové příjmy pak necelých 90 mld. Kč a ve zbytku se jednalo a daňové a kapitálové příjmy.

Obce vykazují z dlouhodobého hlediska přebytkovou tendenci. V následujícím grafu bude znázorněn poměr příjmů a výdajů za poslední 4 roky zkoumaný za 10 měsíců. Údaje jsou uváděny bez hlavního města Prahy. V Případě roku 2023 se koncem října pohybovaly příjmy obcí ve výši 284,3 mld. Kč a výdaje byla o 24,5 mld. Kč nižší. Jedná se tak o nejvyšší přebytek v posledních letech.⁶³

Graf 2 Příjmy a výdaje obcí za 10 měsíců⁶⁴

Například kraje v roce 2023 stejně jako obce dosáhly vyššího rozpočtového přebytku. V dlouhodobých tendencích tomu však není zvykem, jelikož například v roce 2020 se kraje potýkaly se schodkovými rozpočty.⁶⁵

⁶³ KAMENÍČKOVÁ, Věra. Hospodaření územních samospráv za deset měsíců 2023 – dvs.cz [online]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6945986>

⁶⁴ tamtéž

⁶⁵ KAMENÍČKOVÁ, Věra. Hospodaření územních samospráv za deset měsíců 2023 – dvs.cz [online]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6945986>

2.5 Rozpočtové příjmy obce Mirošov

Pro uvedení rozpočtových příjmů obce Mirošov jsem vybral porovnání schváleného rozpočtu pro rok 2023 a jeho skutečný výsledek. Základní dělení je pak do daňových příjmů, nedaňových příjmů, kapitálových příjmů a přijatých transferů. Údaje Uvádím údaje dostupné na stránkách obce Mirošov v zaokrouhlené podobě.

Tabulka 1 Rozpočtové příjmy obce Mirošov pro rok 2023

	Schválený 2023	Skutečnost k listopadu 2023
Celkově	50.522.000 Kč	59.768.000 Kč
Daňové příjmy	39.947.000 Kč	46.118.000 Kč
Nedaňové příjmy	2.152.000 Kč	4.087.000 Kč
Kapitálové příjmy	0 Kč	1.130.000 Kč
Přijaté transfery	8.424.000 Kč	8.433.000 Kč

1) Daňové příjmy

Jak je již uvedeno v předchozích kapitolách, daňové příjmy tvoří největší část celkových příjmů obecních rozpočtů. Součástí balíčku daňových příjmů obecního rozpočtu jsou mimo jiné i daně z příjmu, zisku a kapitálových výnosů. V této rozpočtové oblasti se shromažďují příjmy z daní z příjmu fyzických a právnických osob. Schválený rozpočet pro rok 2023 počítal s příjmem 17.200.000 Kč v této oblasti. Konečný výsledek se pak na konci roku pohyboval v číslech 22.712.440 Kč.

Další položkou daňových příjmů obcí jsou daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění ze zboží a služeb v tuzemsku. Zde se jedná o daň z přidané hodnoty. Schválený rozpočet pro rok 2023 počítal s příjmem v hodnotě 20.000.000 Kč, ve skutečnosti tato částka byla o necelých 400.000 Kč vyšší.

Nedílnou součástí daňových příjmů obcí jsou mimo jiné i daně a poplatky z vybraných činností a služeb. Příjem z poplatků a odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu podle zákona upravujícího ochranu zemědělského půdního fondu navýšil ze schválených 0 Kč na konečných 15.100 Kč. Příjem z místních poplatků byl schválen pro rok 2023 na 1.238.000 Kč a dosáhl nakonec částky 1.519.410 Kč. Například u poplatku za psa se konečný výsledek neshodoval o 100.000 Kč s plánovaným rozpočtovým příjmem, poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek ze vstupného a příjem z odpadového hospodářství částku navýšil. Příjem z poplatku za obecní systém odpadového hospodářství a příjem z poplatku za

odkládání komunálního odpadu z nemovité věci dosáhl na konci roku výše 1.460.140 Kč. Mezi tyto daňové příjmy dále patří příjem ze správních poplatků, příjem daně z hazardních her a konečně i příjem z majetkových daní. Mezi příjmy z majetkových daní se řadí zejména příjem z daně z nemovitých věcí, který na konci roku činil 1.062.710 Kč.

2) Nedaňové příjmy

Nejvyšší částkou, kterou nedaňové příjmy přivádí do obecního rozpočtu, jsou příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem. Z této oblasti více než polovinu příjmu v podobě 1.756.410 Kč tvoří příjem z pronájmu nebo pachtu majetku (konkrétně příjem z pronájmu nebo pachtu ostatních nemovitých věcí a jejich částí). Další položkou v nedaňových příjmech je příjem z prodeje neinvestičního majetku, který na konci roku představoval 745.000 Kč.

3) Kapitálové příjmy

Při schvalování rozpočtu pro rok 2023 se nepočítalo s prodejem obecního pozemku, tudíž kapitálové příjmy vytvořily na konci roku rozdíl ve výši 1.129.500 Kč.

4) Přijaté transfery

Druhou nejvyšší položkou rozpočtových příjmů obcí jsou přijaté transfery. Při schvalování rozpočtu pro rok 2023 dosahovaly očekávané transfery hodnoty 8.423.700 Kč. V konečném výsledku se částka v listopadu roku 2023 měnila pouze v desítkách tisíc korun. Transfery se v rozpočtové rovině rozdělují na investiční a neinvestiční.

Na transfery investičního charakteru bylo přijato v roce 2023 ze státního rozpočtu 5.798.080 Kč. Zejména se jednalo o položku „*Ostatní investiční přijaté transfery ze státního rozpočtu*“. Investiční transfery jsou formou finanční podpory, kterou stát poskytuje obcím nebo jiným samosprávným územním celkům na realizaci investičních opatření. Tato investiční opatření mohou zahrnovat rozvoj infrastruktury, výstavbu veřejných budov, modernizaci komunálních služeb nebo další projekty, které přispívají k rozvoji místní komunity. Označení „ostatní“ naznačuje, že tyto transfery nemusí být specificky rozděleny do jednotlivých kategorií, nebo že mohou být určeny na různé investiční účely. Tyto prostředky jsou obvykle poskytovány na základě priorit a potřeb dané obce a mohou být podmíněny dodržáním určitých pravidel a cílů stanovených státem.

Na transfery neinvestičního charakteru byly přijaty v roce 2023 ze státního rozpočtu 2.635.210 Kč. Zde suverénně nejvyšší položku tvořily „*neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu*“. Položka „neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu“ v obecním rozpočtu se

týká finančních prostředků, které obec obdržela ze státního rozpočtu, avšak v tomto případě jde o transfery, které jsou určeny na neinvestiční, běžné nebo provozní výdaje.

Tyto transfery mohou být poskytovány obci v rámci určeného souhrnného dotačního vztahu, což může být dlouhodobá dohoda nebo program mezi obcí a státem, kde jsou stanovena pravidla a podmínky pro poskytování těchto finančních prostředků.

Typické neinvestiční výdaje, které mohou být hrazeny pomocí těchto přijatých transferů, zahrnují běžné provozní náklady, jako jsou mzdy zaměstnanců, nákup materiálu a služeb, údržba a běžné fungování místní samosprávy. Je to způsob, jakým stát může finančně podporovat běžný chod obcí a splnění základních potřeb komunity.⁶⁶ Takto rozlišené transferové položky se nacházejí ve vyhlášce č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě, konkrétně v příloze č. 4 Konsolidační třídění.

V souvislosti s příjmy ze státního rozpočtu bych rád zmínil příspěvek na výkon státní správy. Tento příspěvek proudí do obecního rozpočtu na výkon přenesené působnosti. Dle § 62 zákona č. 128/2000 Sb., zákona o obcích, mají obce nárok na poskytnutí příspěvku ze státního rozpočtu. Zákon tedy státu nepřiznává pravomoc hradit veškeré náklady na výkon státní správy jmenovitě. Primárně by měly příspěvky mířit na zaměstnance vykonávající agendy v přenesené působnosti.⁶⁷ Celkové náklady ze státního rozpočtu na příspěvek na výkon státní správy pro rok 2023 činil **10 783 120 200 Kč**. Obec Mirošov v Plzeňském kraji například inkasovala pro rok 2023 příspěvek ve výši 2 521 700 Kč. Tato částka zahrnovala příspěvek opatrovnickví, příspěvek na stavební působnost, příspěvek určení otcovství, příspěvek úmrtí, příspěvky na sňatek, příspěvky matriční působnosti a tzv. příspěvek na základní působnost.⁶⁸ Tento příspěvek ve výsledku nepotřebuje žádné účetní operace vůči státu. V praxi tedy dost často dochází ke zneužívání příspěvku na jiné účely než na ty, k nimž byl určen. Naopak se v některých případech stává, že příspěvek v konkrétní rovině nestačí obci na pokrytí nákladů pro výkon přenesené působnosti.

2.5.1 Možné řešení vyšší efektivity rozpočtu obce Mirošov

V případě obce Mirošov by bylo na místě provádět hlubší analýzu výdajů a příjmů a zvýšit tak efektivitu dlouhodobého stavu obecního rozpočtu. Z dlouhodobého hlediska by

⁶⁶ ODBORNÉ SEMINÁŘE PRO OBCE. TŘÍDA 4 - PŘIJATÉ TRANSFERY. *Ucetniportla.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.ucetniportal.cz/wiki/html?transcript=1;item=14336>

⁶⁷ MINISTERSTVO VNITRA ČR. Příspěvek na výkon státní správy. *Mvcr.cz* [online]. © 2023b [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-na-vykon-statni-spravy-prispevek-na-vykon-statni-spravy.aspx>

⁶⁸ Tamtéž.

bylo potřeba snažit se konkrétními účetními kroky snižovat obecní pasiva. Rozpočtový návrh pro rok 2024 počítá se schodkovým rozpočtem –22 milionů korun. Střednědobý rozpočtový výhled pro roky 2025–2026 dostupný na stránkách města sice počítá s přebytkem 2.666.640 Kč, který bude použit v plné částce na financování splátky úvěrů, ale v konečném důsledku se nejedná o velkou úlevu obecních pasiv. Rozpočtový výhled pro roky 2024–2025 se v těchto částkách shoduje s rozpočtovým výhledem pro roky 2025–2026. Dle mého názoru by se měl rozpočtový výhled konkretizovat a zaměřit se především na zkrácení pasiv, která obec vytvořila za poslední dekády fungování. Možným řešením by pak mohlo být například investování do energetické efektivity veřejných budov, podpora lokálních podnikání, rozvoj turistických příležitostí a v neposlední řadě efektivnější vyhledávání dotačních příležitostí.

V minulosti se stávalo trendem, že k dotačním příležitostem se obec nedostávala z důvodu nedbalého vyčkávání deadlineů podávání žádostí o financování projektů. Obec by měla zaměstnat organizaci nebo konkrétní osobu, která tyto projekty bude vytvářet včas a s odbornou péčí.

Co se investičních příležitostí týče, má obec mnoho způsobů, jimiž lze přispět do obecního rozpočtu v podobě pasivních příjmů, například výstavbou či rekonstrukcí bytových jednotek, které by řešily potřeby bydlení v obci. Šlo by zejména o investice, které představují pro obec z dlouhodobého hlediska ekonomický užitek a finanční návratnost. Jednou z těchto investic může být také například investice do recyklačních programů. Vhodná volba recyklačních programů může do obecního rozpočtu přinést jak příjmy z recyklovaného materiálu, tak snížit náklady na odpadové hospodářství. Dalším příkladem takových investic jsou podnikatelské zóny. Namísto potřeb bydlení pak tyto veřejné budovy řeší možnosti vytvoření nových podniků nebo přilákání již existujících. To by mělo za důsledek navyšování příjmů obce v oblasti daní a poplatků.

Za poslední roky se v obci Mirošov však životní úroveň navyšuje s pomocí finančních prostředků z EU. Dne 1. 7. 2021 byl zahájen projekt stavební úpravy objektu Městského úřadu Mirošov. Dotace byla čerpána s využitím Fondu soudržnosti a operačního programu životní prostředí. Realizací projektu by mělo být dosaženo výrazného zlepšení tepelných vlastností budovy za současného snížení nákladů na provoz. Došlo k zateplení budovy, výměně oken, dveří, instalaci tepelného čerpadla a radiátorů. Celková výše schválených finančních prostředků je 5.351.183 Kč, z toho 50 % bude hrazeno ze zdrojů EU a druhá polovina z veřejných zdrojů ČR.

Další z projektů směřoval na přístavbu nového pavilonu ZŠ Mirošov. Tento projekt reaguje na 47. výzvu Ministerstva pro místní rozvoj vytvořenou v rámci Integrovaného

regionálního operačního programu. Jeho cílem je vybudování odborných učeben, konkrétně pro technické a řemeslné obory, IT a komunikaci v cizím jazyce. Tento projekt však nebyl schválen k financování, jelikož ve věcném hodnocení nezískal oproti zbylým projektům dostatečný počet bodů.⁶⁹

Co se jiných zdrojů, než těch plynoucích z rozpočtu EU týká, město Mirošov za poslední roky čerpalo podporu například ze Státního fondu životního prostředí ČR. Konkrétně projekt představoval obnovu zahrady mateřské školy. Byl zahájen v březnu roku 2022 a výše příspěvku ze Státního fondu životního prostředí čítala 261.680 Kč.

⁶⁹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Přehled schválených a náhradních projektů v 47. výzvě IROP* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2019b [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://irop.gov.cz/getmedia/6036b987-9e94-4f4b-b394-d03e5f427946/Prehled-schvalenych-a-nahradnich-projektu-v-47-vyzve-IROP.pdf.aspx?ext=.pdf>

3 Fondy Evropské unie

V rámci zvýšení prosperity jednotlivých regionů jsou v EU založeny takzvané „fondy“. Potřeba jejich vytvoření plyne z podstaty EU, jejíž snahou je eliminace rozdílů mezi jednotlivými regiony zejména na poli zemědělství, životního prostředí a bezpečnosti členských států. V konkrétních případech EU poskytuje finanční prostředky na širokou škálu oblastí, jako jsou například vzdělávání, ochrana spotřebitele, zdraví, budování dopravní infrastruktury či humanitární pomoc. Aby se předešlo zneužívání těchto prostředků, je vytvořena sada několika přísných pravidel, z nichž lze finanční prostředky získat.⁷⁰ Regionální politika je jedním ze zásadních projevů solidarity uvnitř EU. Proto se v následující kapitole budu věnovat jejímu vzniku.

V rámci fondů EU jsou zřizovány konkrétní operační programy s daným tematickým zaměřením.

3.1 Vznik regionální strukturální politiky

Fondy Evropské unie úzce souvisí se vznikem regionální politiky na poli Evropské unie. **Regionální politiku** bychom mohli hledat pod více názvy. Setkáváme se s označeními kohezní politika a politika soudržnosti. Základy regionální politiky byly položeny již v sedmdesátých letech za účelem podpory zaostávajících regionů a snižování rozdílů mezi ekonomikami v jednotlivých členských státech. Již v té době se stala velice významnou a nákladnou součástí politik Evropské unie.⁷¹

V roce 1973 byla Radě Evropské unie předložena **Thomsonova zpráva** s prioritou nápravy strukturální a regionální politiky. Toto téma úzce souviselo s potřebou harmonizace rozdílů ekonomik členských států za účelem vytvoření jednotné Evropské hospodářské a měnové unie. Thomsonova zpráva definovala jak důvody pro existenci strukturální regionální politiky Společenství, tak analýzu stávající situace a směrnice, kterými by se dalo dosáhnout potlačení rozdílů mezi jednotlivými regiony. Dle Komise je třeba diverzifikovat ekonomické zdroje i do méně rozvinutých regionů za účelem udržení místního společenství a následné homogenizace pracovního trhu. Zaměstnání by mělo mít obdobné podmínky jako v místech tradičních. V neposlední řadě je pak úkolem Thomsonovy zprávy upozornit na vytváření určité

⁷⁰ MACHÁLEK, Petr a kol. *Dotační politiky EU: jak napsat dobrou projektovou žádost*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, str. 27–29. ISBN 978-80-210-7118-6.

⁷¹ MAREK, Daniel, BAUN, J. Michael. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, str. 123. ISBN 978-80-87029-89-3.

kvality životního prostředí. Ve zprávě je dále popsáno, jak by měl vypadat Fond regionálního rozvoje a základní finanční instrumenty podpory. Mezi ně by měly patřit například dotace a slevy na úrocích.⁷² Pro srovnání postupu sedmdesátých let lze uvést údaje z roku 1970, kdy strukturální výdaje tvořily pouze 3 % tehdejšího rozpočtu Evropského společenství (dnešní Evropské unie). V roce 1980 se tyto výdeje navýšily již na 11 % z celkového rozpočtu.⁷³

V roce 1993 byl Maastrichtskou smlouvou založen Kohezní fond za účelem pomoci ekonomicky slabším státům splnit maastrichtská pravidla. Jednoleté cykly vystřídala **programová období**.⁷⁴

Nejzásadnějším nástrojem regionální politiky jsou dva strukturální fondy (Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond) a Fond soudržnosti.⁷⁵

3.2 Jednotlivé fondy Evropské unie

Fondy EU byly vytvořeny za účelem podpory růstu hospodářství v členských zemích EU, navýšení kvality vzdělávání a podpory rovnosti v sociální oblasti. K realizaci svých cílů na poli regionální a strukturální politiky využívá Evropská unie sedmileté cykly.⁷⁶

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, upravuje tyto podmínky pro poskytování podpory regionálního rozvoje. Dále jsou jeho obsahem podmínky pro koordinaci a realizaci podporování hospodářské, sociální a územní soudržnosti a využívání fondů, programů a nástrojů v přímém řízení Evropské komise. V neposlední řadě jsou zde uvedeny i podmínky pro činnost evropského seskupení pro územní spolupráci v návaznosti na nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o evropském seskupení pro územní spolupráci, ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1302/2013. Úkolem Ministerstva pro místní rozvoj je vytvářet takzvaný jednotný národní rámec pravidel, který sjednocuje postupy pro přípravu, realizaci, monitorování a vyhodnocování programů Evropských fondů.⁷⁷ Mezi základní principy jednotného rámce pravidel patří:

⁷² BOHÁČKOVÁ, Ivana, HRABÁNKOVÁ, Magdalena. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 8–9. ISBN 978-80-7400-111-6.

⁷³ BALDWIN, E. Richard, WYPLOSZ, Charles. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, str. 313. ISBN 978-80-247-4568-8.

⁷⁴ TAUER, Vladimír a kol. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem: metodika, pravidla, návody*. Brno: Computer Press, 2009, str. 15. ISBN 978-80-251-2649-3.

⁷⁵ MACHÁLEK, Petr a kol. *Dotační politiky EU: jak napsat dobrou projektovou žádost*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, str. 29. ISBN 978-80-210-7118-6.

⁷⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Evropské strukturální a investiční fondy. *Justice.cz* [online]. © 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/evropske-strukturalni-a-investicni-fondy?clanek=evropske-strukturalni-a-investicni-fondy>

⁷⁷ Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů (zákon o podpoře regionálního rozvoje).

- včasná příprava pravidel a jejich časová stabilita,
- definice daných kompetencí a rolí,
- zajištění kontinuity, jednotné terminologie a transparentnosti,
- sdílení praxe a flexibilita systému,
- elektronizace administrativy
- a princip partnerství na poli přípravy a implementace jednotných národních pravidel.⁷⁸

Mezi fondy Evropské unie, které jsou součástí balíčku sestaveného pro chod programového období 2021–2027 jsou **Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)**, **Fond soudržnosti (FS)**, **Evropský sociální fond Plus (ESF+)**, **Evropský námořní, rybářský akvakulturní fond (ENRF)**, **Fond pro spravedlivou transformaci (FST)**, **Azylový, migrační a integrační fond (AMIF)**, **Fond pro vnitřní bezpečnost (ISF)** a **Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky (BMVI)**.⁷⁹ Nás bude pro účely rozpočtových příjmů obcí zajímat zejména Evropský fond pro regionální rozvoj.

3.2.1 Strukturální fondy

- **Evropský fond pro regionální rozvoj**

Evropský fond pro regionální rozvoj je fond, který by měl přispívat k rozvoji a vyrovnání propastí mezi regiony, jež se řadí mezi zaostávající, ale také k sociální a ekonomické konverzi oblastí, potýkajících se se strukturálními problémy.⁸⁰

V období 70. let minulého století prováděla Komise Evropské unie rozsáhlý monitoring potřeb jednotlivých evropských regionů. To vedlo k založení nejdůležitějšího nástroje společné regionální politiky, ERDF. Na summitu Evropské rady, konaném 9.–10. prosince 1974, byla uzavřena dohoda o financování ERDF. Začátkem následujícího roku byla tedy zahájena jeho činnost. Zpočátku se nepodařilo naplnit původní odhadovaný objem

⁷⁸ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Jednotný národní rámec pravidel a postupů v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj, evropského sociálního fondu+, Fondu soudržnosti a Evropského námořního a rybářského fondu v programovém období 2021-2027* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2019a [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/383968ab-3c10-4e05-946d-ad2f0d64b10c/JNR2.pdf.aspx?ext=.pdf>

⁷⁹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Legislativa pro období 2021–2027*. [online]. © 2023f [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/legislativa-2021-2027>

⁸⁰ EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND [online]. Evropská komise [cit. 31. 1. 2024]. Dostupné z: <http://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/erdf>

3 miliard EUA (Evropská účetní jednotka, později ECU). Rozhodnutím členských států v rámci tříletého finančního výhledu se ERDF naplnil jen z necelé poloviny původního odhadu.⁸¹

Od doby svého vzniku prošel ERDF několika reformami. Došlo k vytvoření 5% části rozpočtu fondu, která spadala pod kontrolu Komise. Dále bylo v roce 1984 převedeno na Komisi 12 % z celkového počtu prostředků ERDF. Rada schvalovala kvóty, které se měly pohybovat dle určitého procentuálního rozmezí, co se poměru minimální výše a maximální výše čerpání týká. Byla tak pro jednotlivé země stanovena rozdílně. V tomto roce se nově přistoupené Španělsko tak pohybovalo oproti Velké Británii s rozdílem okolo 10 %.⁸²

ERDF má za úkol zajistit odstraňování zásadních regionálních rozdílů v rámci EU, a to zejména za pomoci rozvoje a provedení strukturálních změn v zaostávajících regionech.⁸³

ERDF a jeho cíle se mění dle jednotlivých programových období. Během předchozího programového období (2014–2020) bylo vynaloženo 350 miliard EUR na politiku soudržnosti. Necelých 200 miliard se přidělilo ERDF. Financování ze strany členských států se pak liší na základě toho, o jaký region se jedná. V těch regionech, které jsou méně rozvinuté, se míra pokrytí může pohybovat až okolo 85 % celkových nákladů na projekt, zatímco na druhou stranu v těch více rozvinutých až 50 % celkových nákladů na projekt.⁸⁴

V programovém období 2021–2027 vyčlení EU na politiku soudržnosti více než 392 miliard EUR, z čehož 226 miliard EUR připadne na ERDF. Procentuální míra spolufinancování regionů se oproti předchozímu programovému období nikterak nemění. V rámci zjednodušení pravidel pro ERDF a ESF+ stanovuje pravidla pro tyto fondy jedno nařízení. V předchozím programovém období tomu bylo jinak.⁸⁵

ERDF a Fondu soudržnosti jsou Článkem 3 nařízení o Evropském fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti vytyčeny specifické **cíle**.

1) Konkurenceschopná a inteligentní Evropa

Daného výsledku by se mělo dosáhnout za pomoci zavádění pokročilých technologií, rozvoje a posilování výzkumu. Dalším krokem by pak mělo být zavádění digitalizace pro

⁸¹ FIALA, Petr a kol. *Evropská unie*. 3., aktualiz., rozš. a dopl. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2018, str. 610. ISBN 978-80-7325-450-6.

⁸² Tamtéž, str. 611.

⁸³ Smlouva o fungování Evropské unie, článek 176.

⁸⁴ SCHWARZ, Kelly. Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR). In: *Europarl.europa.eu* [online]. 30. 9. 2023a [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/95/evropsky-fond-pro-regionalni-rozvoj-efrr>

⁸⁵ Tamtéž.

občany, podniky, veřejné orgány a obecné zlepšování digitálního propojení. Na tento cíl budou vyčleněny 3,4 miliardy EUR.⁸⁶

2) Zelenější, nízkouhlíková Evropa

Za pomoci snižování emisí skleníkových plynů, podpory energetické účinnosti, podpory energie z obnovitelných zdrojů včetně přístupu k vodním zdrojům a jejich udržitelnému hospodářství. Pro zelenější a nízkouhlíkovou Evropu bude vyčleněno 6,5 miliard EUR.⁸⁷

3) Propojenější Evropa

A to díky rozvoji intermodální sítě TEN-T, což je transevropská dopravní síť, která byla založena roku 2009 a jejímž cílem je zajišťovat dopravní infrastrukturu k řádnému běhu vnitřního trhu. Posiluje tak právo občanů EU volného pohybu vně území členských států a utváří požadavky přispívající k ochraně životního prostředí.⁸⁸ V rámci cíle propojenější Evropa budou vyčleněny 4,1 miliard EUR.⁸⁹

4) Sociálnější Evropa

Cíl s názvem Sociálnější Evropa provádí Evropský pilíř sociálních práv, který stanovuje základní zásady a práva pro podporu řádného a spravedlivého fungování trhů práce. Jeho součástí jsou zejména: rovné příležitosti a přístup na trh práce, spravedlivé pracovní podmínky a sociální ochrana včetně začlenění.⁹⁰ Sociální Evropa získá pro svoji existenci 4,5 miliard EUR.⁹¹

5) Evropa bližší občanům

Zejména podporou integrovaného a inkluzivního sociálního, hospodářského a environmentálního rozvoje, kultury, přírodního dědictví, udržitelného cestovního ruchu a bezpečnosti v městských a v jiných než městských oblastech.⁹² Poskytování podpory v rámci „Evropy blíže občanům“ se dosahuje prostřednictvím místního a územního rozvoje, například

⁸⁶ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské fondy v České republice v období 21–27* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/8a8887ae-6ca5-4a04-80bb-7a30e1b3a29d/Evropske-fondy-v-CR-21-27-V03.pdf.aspx?ext=.pdf>

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ MINISTERSTVO DOPRAVY ČR. Transevropské dopravní síť (TEN-T). *Mdcr.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: [https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Strategie/Transevropske-dopravni-site-\(TEN-T\)](https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Strategie/Transevropske-dopravni-site-(TEN-T))

⁸⁹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské fondy v České republice v období 21–27* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/8a8887ae-6ca5-4a04-80bb-7a30e1b3a29d/Evropske-fondy-v-CR-21-27-V03.pdf.aspx?ext=.pdf>

⁹⁰ EVROPSKÁ KOMISE. Evropský pilíř sociálních práv se stává skutečností. *Ec.europa.eu* [online]. © 2023b [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=cs&catId=1226>

⁹¹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské fondy v České republice v období 21–27* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/8a8887ae-6ca5-4a04-80bb-7a30e1b3a29d/Evropske-fondy-v-CR-21-27-V03.pdf.aspx?ext=.pdf>

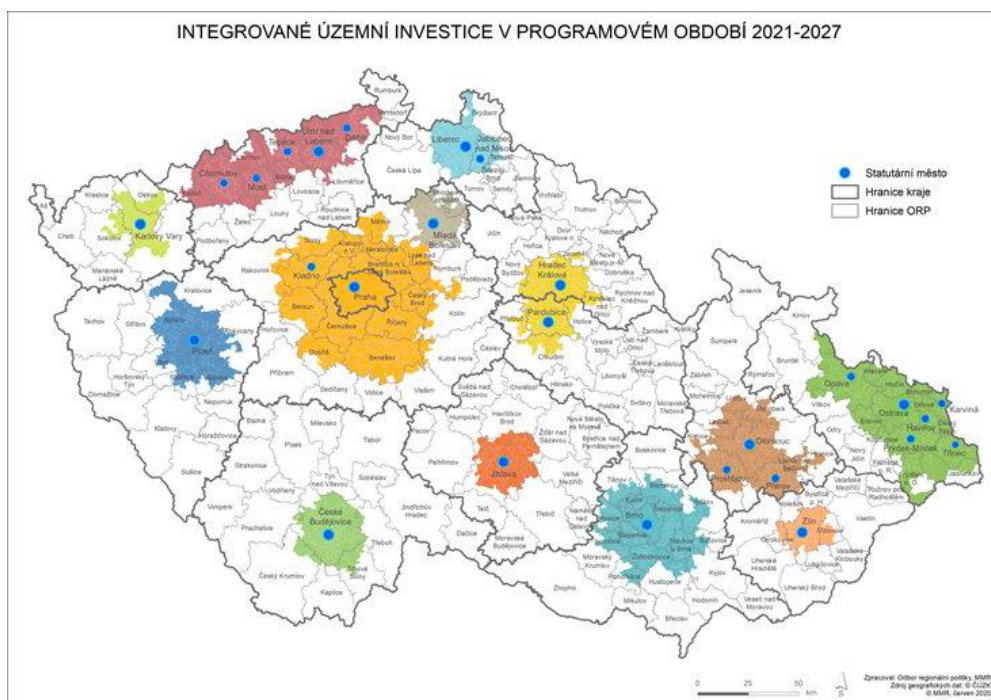
⁹² Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2021/1058 ze dne 24. června 2021 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o Fondu soudržnosti.

formou integrované územní investice.⁹³ Tento nástroj regionální politiky přispívá ve 13 vybraných aglomeracích a metropolitních území k naplnění integrovaných územních strategií. Příslušná města pak mají za úkol vypracovat integrovanou strategii, kde vymezí cíle, jichž má být za pomoci integrované politiky dosaženo.⁹⁴

⁹³ Článek 28 nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2021/1060 ze dne 24. června 2021 o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky

⁹⁴ *Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022, str. 27. ISBN 978-80-7538-420-1.

Tímto způsobem se pak řeší zvýšení bezpečnosti dopravy, snížení uhlíkové stopy, boj se suchem a jiné.⁹⁵ Na cíl Evropa blíže občanům bude vyčleněno 300 milionů EUR.⁹⁶

Obrázek 2 Integrované územní investice v programovém období 2021-2027⁹⁷

Výše na obrázku jsou vidět vyznačené oblasti integrované územní investice pro současné programové období.

Oblasti působnosti podpory plynoucí z ERDF jsou vymezeny v Článku 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2021/1058 ze dne 24. června 2021 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o Fondu soudržnosti. ERDF tedy podporuje investice do infrastruktury, činnost aplikovaného výzkumu a inovací, investice do přístupnosti služeb, investice do malých a středních podniků včetně investic určených pro zachování pracovních pozic a vytváření nových, dále podporuje vybavení, software, nehmotná aktiva, informace, komunikace, studie a technickou pomoc. Mimo jiné podporuje i produktivní investice do jiných než malých a středních podniků. Podmínky jsou určeny v odstavci 2.⁹⁸

⁹⁵ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Integrované územní investice. *Mmr.cz* [online]. © 2023e [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/regionalni-rozvoj/iti>

⁹⁶ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské fondy v České republice v období 21–27* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/8a8887ae-6ca5-4a04-80bb-7a30e1b3a29d/Evropske-fondy-v-CR-21-27-V03.pdf>?ext=.pdf

⁹⁷ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Integrované územní investice. *Mmr.cz* [online]. © 2023e [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/regionalni-rozvoj/iti>

⁹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2021/1058 ze dne 24. června 2021 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o Fondu soudržnosti, článek 5.

- **Evropský sociální fond**

Evropský sociální fond (ESF) byl založen roku 1957 za účelem snížení nezaměstnanosti a zlepšení fungování pracovního trhu. Oblastí zaměření ESF jsou lidské zdroje, zejména mladí lidé a nezaměstnaní. V počátcích se jeho existence dotýkala především zakládajících členských států, kde byla celkově nevyrovnaná hodnota nezaměstnanosti. Zatímco v Itálii činila nezaměstnanost v těchto letech až 8 %, ve Francii a Nizozemsku se tato hodnota pohybovala poměrně níže a například v Lucembursku se blížila nule. Opatření učiněná zejména v 60. letech minulého století směřovala zejména do nejvíce postižených regionů. Příkladem takového regionu může být jižní Itálie. Ideou společného trhu byly pozitivní dopady jako například plná nezaměstnanost a samoregulace trhu práce. Koncem tohoto období se však ukázalo, že tato idea je spíše utopická. Vždy budou existovat rozdíly mezi nabídkou a poptávkou práce na základě regionálních odlišností.⁹⁹

V dnešní době se na rozdíl od ERDF zaměřuje ESF na projekty, jež jsou neinvestičního charakteru.¹⁰⁰ V programovém období 2021–2027 dostal tento fond název Evropský sociální fond Plus (ESF+). Tento název v sobě na rozdíl od předchozího období sdružuje čtyři různé nástroje financování:

- Evropský sociální fond,
- Fond evropské pomoci nejchudším osobám,
- Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí,
- Program EU pro zaměstnanost a sociální inovace.

Podpora z ESF+ je poskytována prostřednictvím členských států za současné kontrolní činnosti Komise.¹⁰¹

- **Fond soudržnosti**

Fond soudržnosti, jinými slovy také Kohezní fond vznikl roku 1993 nařízením Rady č. 1164/1994, o zřízení Fondu soudržnosti, které navazovalo na nařízení Rady č. 792/1993, o zřízení finančního nástroje soudržnosti. Svůj právní základ nalézá v článku 177 Smlouvy o fungování EU. Tento fond vznikl k finanční podpoře životního prostředí a dopravní infrastruktury. Od prvopočátku nebyl řazen do kategorie strukturálních fondů. Na rozdíl od nich byly finanční prostředky poskytovány členskými státy. Nejednalo se tedy o přerozdělování

⁹⁹ EUROPEAN SOCIAL FUND [online]. Evropská komise [cit. 31. 1. 2024]. Dostupné z: <http://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/esf>

¹⁰⁰ MACHÁLEK, Petr a kol. *Dotační politiky EU: jak napsat dobrou projektovou žádost*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, str. 31. ISBN 978-80-210-7118-6.

¹⁰¹ EVROPSKÁ KOMISE. Co je ESF+. *Ec.europa.eu* [online]. © 2023a [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/cs/co-je-esf>

finančních prostředků přímo na regionální úrovni. Přestože stále stojí fond soudržnosti mimo definice strukturálních fondů, společně s ERDF sdílí shodný základ právní úpravy.¹⁰² Také společně s ERDF sdílí podporu investičních projektů, ale pouze těch, které se dotýkají dopravní infrastruktury ve větším rozsahu. Pro představu mohu uvést transevropské sítě (TEN-T). Mimo dopravní infrastrukturu se z Fondu soudržnosti čerpají prostředky na udržitelnost životního prostředí a energetiku (zejména podpora obnovitelných zdrojů).¹⁰³

Tento fond je vyhrazen členskými státy s hrubým národním důchodem na obyvatele nepřevyšujícím 90 % průměru v EU. V nynějším programovém období 2021–2027 poskytuje Fond soudržnosti podporu České republice, Estonsku, Chorvatsku, Kypru, Litvě, Lotyšsku, Maďarsku, Maltě, Polsku, Portugalsku, Rumunsku, Řecku, Slovensku Slovinsku a Bulharsku.¹⁰⁴ Z celkového počtu přerozdělení finančních zdrojů se předpokládá, že 37 % bude zacíleno na podporu klimatu a životního prostředí.¹⁰⁵

Specifické cíle, které obsahuje Článek 3 nařízení o Evropském fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti, jsou zmíněny již výše. Podléhají tedy společně s ERDF jedné právní úpravě.

¹⁰² BOHÁČKOVÁ, Ivana, HRABÁNKOVÁ, Magdalena. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 141. ISBN 978-80-7400-111-6.

¹⁰³ MACHÁLEK, Petr a kol. *Dotační politiky EU: jak napsat dobrou projektovou žádost*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, str. 31. ISBN 978-80-210-7118-6.

¹⁰⁴ SCHWARZ, Kelly. Fond soudržnosti. In: *Europarl.europa.eu* [online]. 30. 9. 2023b [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/96/fond-soudrznosti>

¹⁰⁵ EUROPEAN COMMISSION. Cohesion Fund. *Ec.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/regionalpolicy/funding/cohesion-funden?ettrans=cs>

4 Dotace obecně

Dotace je jistá forma finanční podpory konkrétní činnosti, projektu či programu, která se poskytuje žadateli k přesnému účelu a za přesně stanovených podmínek. Dotace mají několik zdrojů, ze kterých můžou být čerpány. Mezi ně patří státní, krajský či obecní rozpočet a v neposlední řadě fondy EU. Obecná úprava čerpání dotací se nachází v zákoně č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Příjemci dotace nevzniká vůči poskytovateli žádný závazek. Jde tedy o bezúplatná plnění, která jsou čerpána buď přímo, nebo prostřednictvím státního rozpočtu.¹⁰⁶

Dotace se dělí do tří základních skupin:

- Dotace obecné – na účely dle volného uvážení poskytovatele, které se dále rozdělují na paušální a závislé (zpravidla na výkonu nějaké činnosti);
- Dotace účelové – zde je předem vymezený konkrétní účel, na který jsou dotace poskytovány;
- Dotace neúčelové – bez konkrétně vymezených podmínek, poskytovatel si zde však určuje, zda budou dotace poskytovány na běžné financování či financování kapitálových služeb.

Dle poskytovatele se pak dotace člení na dotace ze státního rozpočtu, ze státních mimorozpočtových fondů, z prostředků EU a dotace od dalších subjektů, jako jsou například fondy EHP a Norska.¹⁰⁷ Jejich účelem je snižování ekonomických a sociálních rozdílů v Evropě.¹⁰⁸

4.1 Možnosti čerpání dotací obcemi

Konkrétním prostředkem čerpání finančních prostředků z Fondů EU jsou Operační programy jednotlivých řídicích orgánů, které se orientují dle právě aktuálních programových období. Výsledky čerpání v rámci programového období 2014–2020 dosáhla Česká republika

¹⁰⁶ MARTIŠKOVÁ, Vlasta. Dotace. In: *Du.cz* [online]. 27. 7. 2020 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.du.cz/33/dotace-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Er953WFdnsJDVhLeNgU8iiY/>

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. Norské fondy. *Sfzp.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/norske-fondy/>

na celkově 86 % vyhrazených prostředků. V žebříčku úspěšného proplácení obsadila dokonce 4. místo mezi členskými státy, a to v červenci 2022.¹⁰⁹

Pro programové období 2021–2027 poskytuje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR rámcový výčet aktivit, které budou podporované. V aktuálním programovém období je v rámci politiky soudržnosti vyčleněno pro Českou republiku přibližně 550 miliard Kč. Tato částka se skládá z pěti evropských fondů spadajících do této oblasti.¹¹⁰

- **Evropský fond pro regionální rozvoj** zahrnuje v aktuálním období několik oblastí, na něž byly vyčleněny finanční prostředky. Patří mezi ně například inovace, výzkum, podpora malých a středních podniků, nízkouhlíkové hospodářství, zdravotnictví a kulturní dědictví ČR. V celkovém souhrnu je vyčleněno **267,8 miliard Kč**.¹¹¹
- **Fond soudržnosti** zahrnující dálnice, železnice, veřejnou dopravu, obnovitelné zdroje energie, vodní hospodářství a energetiku obecně čítá v aktuálním programovém období **171,6 miliardy Kč**.¹¹²
- **Evropský sociální fond plus**, který se zaměřuje především na zaměstnanost, trh práce a kapacity pro výzkum a vývoj, dosahuje **62,4 miliard Kč**.¹¹³
- Na **Fond pro spravedlivou transformaci** bylo vyčleněno **42,9 miliardy Kč**. Tento fond je zaměřen zejména na obnovu území zasažených těžbou a transformaci na nízkouhlíkovou ekonomiku.¹¹⁴
- **Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond** byl vytvořen především k podpoře akvakultury a je také zaměřen na problematiku zpracování ryb. Na tento fond bylo vyčleněno **0,78 miliardy Kč**.¹¹⁵

¹⁰⁹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Česká republika mezi špičkou v čerpání fondů EU* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getattachment/ea65b5d5-ebf5-48aa-8cc3-e8b16711b65c/Uspech-CR-v-cerpani-fondu-EU-v-obdobi-2014-2020.pdf.aspx?lang=cs-CZ&ext=.pdf>

¹¹⁰ *Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022, str. 8. ISBN 978-80-7538-420-1.

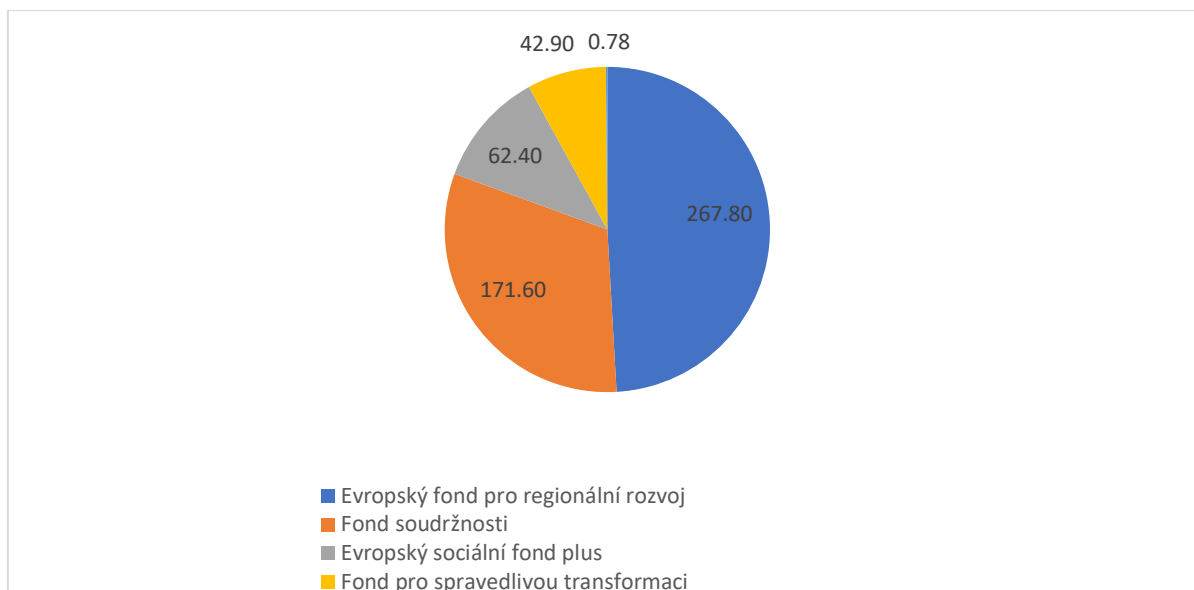
¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Tamtéž.

Graf 3 Poměr jednotlivých Evropských fondů dle finančních prostředků vyčleněných na politiku soudržnosti ČR

K dosažení cílů politiky soudržnosti bylo zapotřebí vytvořit operační programy. Konkrétní tematická oblast zde dostává svůj rozsah a formu, aby byla schopna dosáhnout předem určených cílů. Zde bych rád uvedl výčet jednotlivých operačních programů:

- OP Doprava;
- Integrovaný regionální operační program;
- OP Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost;
- OP Jan Amos Komenský;
- OP Životní prostředí;
- OP Zaměstnanost Plus;
- OP Rybářství;
- OP Technická pomoc;
- OP Spravedlivé informace.¹¹⁶

Věnovat se budu však pouze programům, kde obce vystupují jako oprávnění žadatelé. Jednotlivé programy bych rád v krátkosti představil a uvedl konkrétní příklady čerpání prostředků z aktuálního či předchozího programového období na základě úspěšných projektů.

1) Operační program Doprava

¹¹⁶ *Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022, str. 10. ISBN 978-80-7538-420-1.

V aktuálním programovém období se OP Doprava zaměřuje především na evropskou, celostátní a regionální mobilitu, udržitelnou městskou mobilitu a podporu využívání alternativních paliv. Mimo obce jsou zde zásadními žadateli Ředitelství silnic a dálnic ČR, Správa železnic a vlastníci dopravní infrastruktury. V rámci tohoto operačního programu se obcí dotýkají pouze některé oblasti. Jako příklad mohu uvést: výstavbu nových tramvajových a trolejbusových tratí, výstavbu a rekonstrukci technického zázemí městské drážní dopravy a převedení nejzatíženějších autobusových linek na elektrické trakce.¹¹⁷

Konkrétní příklad čerpání z operačního programu Doprava mohu uvést projekt v Olomouci – *Tramvajová trať II. etapa Nové Sady – Povel a Odstavy tramvají Jeremenkova*. Příjemcem je zde statutární město Olomouc a projekt je momentálně v realizaci. Předmětem tohoto projektu je výstavba nové tramvajové trati o délce více než 1 km v místních částech Povel a Nové Sady. Prodloužení tramvajové trati by mělo mít za následek navýšení využití veřejné hromadné dopravy a snížení tak dopadů městské dopravy na životní prostředí. Mimo jiné je součástí projektu výstavba technického zázemí tramvajové dopravy. Celkové náklady projektu dosahují částky 952 551 914,39 Kč a příspěvek schválený z fondů EU je 644 055 844,30 Kč.¹¹⁸

2) Integrovaný regionální operační program

Program se zaměřuje na zlepšení veřejných služeb a veřejné správy, zajištění udržitelného rozvoje v obcích a městech, ochranu obyvatelstva a zkvalitnění infrastruktury. Zde už je výčet žadatelů o poznání širší. Mimo kraje, obce a dobrovolné svazky obcí mohou žádat například organizační složky státu, státní podniky, církve, nestátní a neziskové organizace, školské právnické osoby, požárníci, zdravotnické záchranné služby a další. Oblasti, které je možné financovat z fondů EU, jsou například: Rozvoj dopravní a zelené infrastruktury, infrastruktura a integrovaný záchranný systém, zlepšení výkonu veřejné správy a komunitně vedený místní rozvoj.¹¹⁹

V rámci zkvalitnění dopravní infrastruktury pro cykloturistiku v Olomouci byla vytvořena výzva k předložení žádosti o podporu z integrovaného regionálního operačního programu. Projekt obsahuje vybudování pěti dílčích úseků cyklostezek. Cílem projektu je

¹¹⁷ *Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022, str. 12–13. ISBN 978-80-7538-420-1.

¹¹⁸ MINISTERSTVO DOPRAVY ČR. *Tramvajová trať II. etapa Nové Sady - Povel a Odstavy tramvají Jeremenkova*. *Opd.cz* [online]. © 2022 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.opd.cz/projekt/Tramvajova-trat-II-etapa-Nove-Sady---Povel-a-Odstavy-tramvaji-Jeremenkova>

¹¹⁹ *Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022, str. 14–15. ISBN 978-80-7538-420-1.

zvýšení bezpečnosti cyklistické dopravy a podpory udržitelných forem dopravy. Celkové náklady byly vypočteny na 14 944 563,76 Kč a výše dotace byla stanovena na 12 477 316,84 Kč. Realizace tohoto projektu je tedy spolufinancována Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Integrovaného regionálního operačního programu.¹²⁰

3) Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost

Tento operační program je zaměřen na integraci a zavádění digitálních technologií, realizaci podnikového výzkumu a vývoje a například spolupráci výzkumných organizací s podnikovou sférou. Ačkoliv jsou zde hlavními oprávněnými žadateli podniky a organizace pro výzkum, určitá oblast se dotýká i přímo obcí jako žadatelů. Obce využívají tento program například k modernizaci a rozšiřování infrastruktury pro přístup k vysokorychlostnímu internetu a k podpoře informovanosti o technické podpoře a jejího sdílení.¹²¹

4) Operační program Životní prostředí

Oproti předchozímu operačnímu programu se zde obce a kraje jako žadatelé objevují poměrně častěji. Program se zaměřuje zejména na ochranu přírody, krajiny a zlepšení kvality ovzduší, dotýká se vodního hospodářství a v neposlední řadě řeší prevenci před suchem, povodněmi a sesuvy půdy. Obce jako žadatelé vystupují v následujících oblastech:

- Snížení energetické náročnosti veřejných budov;
- Budování a výstavba čistíren odpadních vod;
- Přejít k oběhovému hospodářství;
- Využití obnovitelných zdrojů energie;
- Odolnost vůči přírodním katastrofám.¹²²

Příkladem realizace projektu spolufinancovaného Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci operačního programu Životní prostředí jsou polopodzemní kontejnery na Nových Sadech. Tento projekt počítá s pořízením a umístěním těchto kontejnerů na tříděný odpad v podobě výstavby 12 stanovišť. Jedná se tedy o 59 kontejnerů. Celkové náklady projektu byly vyčísleny na 10 581 743,18 Kč a výše dotace na 6 826 427,00 Kč.¹²³

¹²⁰ SNÁŠEL, Pavel. Integrovaný regionální operační program 2021 – 2027. In: *Olomouc.cz* [online]. 12. 1. 2024 [cit. 2024-01-12]. Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/projekty-mesta/projekty-z-fondu-evropske-unie/irop-2021-2027>

¹²¹ *Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022, str. 16–17. ISBN 978-80-7538-420-1.

¹²² Tamtéž, str. 20–21.

¹²³ SNÁŠEL, Pavel. Operační program životní prostředí (OPŽP) 2014 – 2020. In: *Olomouc.cz* [online]. 24. 8. 2022 [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/projekty-mesta/projekty-z-fondu-evropske-unie/operacni-program-zivotni-prostredi-2014-2020>

5) Operační program Zaměstnanost plus

Operační program Zaměstnanost plus se zaměřuje na pomoc znevýhodněných skupin v přístupu na trh práce, podporu socioekonomické integrace nejchudších osob a zlepšení přístupu k sociálním a zdravotním službám. Přestože jsou zde zásadními žadateli zaměstnavatelé, nestátní neziskové organizace a Úřad práce ČR, obce a kraje zde zauímají také své místo.

Příkladem projektu statutárního města Olomouce je dvouletý projekt na podporu zajištění dlouhodobého a efektivního rozvoje města. Tohoto cíle by měl projekt dosáhnout za pomoci zvýšení efektivity a profesionality zaměstnanců magistrátu a zlepšení komunikace s veřejností prostřednictvím moderního softwarového řešení a principů Agendy 21. Projekt je spolufinancován příspěvkem Unie ve výši 6 318 018,12 Kč.¹²⁴

6) Operační program Spravedlivá transformace

Spravedlivá transformace směřuje k zajištění pracovních míst pro pracovníky, kteří dříve pracovali v uhelném průmyslu, a k obnově území zasaženého těžbou uhlí. Tento operační program je zaměřen pouze na Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj a je na něj vyčleněno necelých 43 miliard Kč.¹²⁵

¹²⁴ ESF. Olomouc plánuje budoucnost. In: *Esfer.cz* [online]. 29. 9. 2022 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: https://www.esfer.cz/projekty-opz/-/asset_publisher/OduZumtPTtTa/content/olomouc-planuje-budoucnost?inheritRedirect=false

¹²⁵ *Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022, str. 26. ISBN 978-80-7538-420-1.

5 Projekt na získání dotace

5.1 Postup při zadávání projektu

Nejprve je třeba shrnout, jakým způsobem funguje samotné čerpání daných prostředků. Fungování fondů EU a jejich čerpání stojí na základech předfinancování ze státního rozpočtu. Nejprve se tedy určí podíl, kterým bude projekt spolufinancován z fondů EU. Následuje proplacení tohoto podílu ze zdrojů státního rozpočtu a až v poslední fázi jsou finanční prostředky zpět refundovány do státního rozpočtu. Zbylé náklady projektu si hradí příjemce ze svých zdrojů.¹²⁶

Ze strany čerpání tedy projekt prochází několika **fázemi**. Prvopočátkem všeho je vyhlášení výzvy k předkládání žádostí, které zveřejňuje daný řídicí orgán konkrétního programu. Řídicím orgánem Integrovaného regionálního operačního programu je například Ministerstvo pro místní rozvoj. Tento řídicí orgán posléze hodnotí a vybírá konkrétní žádosti, které by měly být podpořeny. Následuje další fáze, jíž je realizace projektu. Ta se zakládá buď na rozhodnutí o poskytnutí dotace, nebo na smlouvě s příjemcem. Příjemci pak náleží zpracovat žádost o platbu, která prochází kontrolou řídicího orgánu nebo zprostředkujícího subjektu (například Centra pro regionální rozvoj). Na základě této žádosti je řídicím orgánem proplacena platba ze zdrojů státního rozpočtu. V této fázi se přidává Ministerstvo financí jako odpovědný orgán celého řízení (nazýván jako platební orgán), kdy mu je řídicím orgánem předkládána konkrétní žádost zařazená do *souhrnné žádosti o platbu*. Ministerstvo financí je zodpovědné za odesílání žádosti o platbu Evropské komisi. V závěru Evropská komise proplácí prostředky na mimorozpočtový účet Ministerstva financí, čímž jsou vynaložené finanční prostředky refundovány zpět do státního rozpočtu.¹²⁷

Systém úspěšného čerpání dotací z pohledu žadatele prochází několika kroky. Pro přehlednost bych je nejprve rád uvedl v bodech a posléze bych se k jednotlivým krokům vrátil in concreto.

- 1) Vypracování projektového záměru.
- 2) Spojení projektového záměru s příslušným operačním programem.
- 3) Žádost o podporu a její podání.
- 4) Posouzení takové žádosti.

¹²⁶ *Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022, str. 42. ISBN 978-80-7538-420-1.

¹²⁷ Tamtéž.

- 5) Realizace daného projektu.
- 6) Žádost o platbu.
- 7) Vyúčtování a vyhodnocování výdajů.
- 8) Místní šetření – kontrola.
- 9) Publicita.
- 10) Následná udržitelnost projektu.¹²⁸

Na začátku je třeba si určit, kde je financování z možností fondů EU zapotřebí a jakým způsobem nejlépe zúročit tuto možnost. K tomu se vytváří **projektový záměr**, který by měl mít přesně stanovený cíl, strukturu a rozpočet včetně jeho financování. Na otázku financování nejlépe odpoví krok druhý. Zde se podle již vytvořeného projektového záměru **vybírá vhodný operační program**.¹²⁹ Přehled programů pro období 2021–2027 je dostupný na stránkách portálu DotaceEU.¹³⁰ Po výběru konkrétního operačního programu se objeví záložka „Dokumenty“, kde se nachází podrobný popis programu. Při výběru toho vhodného poskytují poradenské služby Eurocentra. Tato centra poskytují občanům informace o aktuálním dění na poli EU, pořádají pravidelně informační akce na evropská témata a členství v EU.¹³¹ Po vybrání vhodného programu přichází na řadu **žádost o podporu**, jež se podává prostřednictvím k tomu zřízeného portálu MS 2014+ či MS 2021+. V případě podávání žádosti musí potenciální příjemce dotace vyčkat **otevření vhodné výzvy**, kterou zveřejňuje řídicí orgán konkrétního operačního programu v harmonogramu výzev. Při tvorbě žádosti je již potřebné znát hodnotící kritéria, která při posouzení řídicí orgán zohledňuje. Proti výsledku hodnocení projektu je možné se odvolat. Tím je ukončena **fáze posuzování žádosti** a nastává fáze samotné **realizace projektu**. V případě, že žadatel uspěje v předchozí fázi, dochází k **podpisu smlouvy**, jež mimo jiné obsahuje pravidla pro publicitu, dodavatele a vedení dokladů. Na základě podepsané smlouvy žadatel odesílá **žádost o platbu**. Ta se podává řídicímu orgánu. Platby se dělí do dvou kategorií. Buď se proplácí již investované výdaje, nebo se poskytují finanční prostředky dopředu. Tyto dvě varianty lze pak kombinovat. Výdaje musí odpovídat všem požadavkům, které vymezila smlouva. Řídicí orgán posuzuje způsobilost výdajů a správné doložení všech dokumentů. V případě nesprávného vyfakturování a dodání nesprávných dokumentů má

¹²⁸ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. 10 kroků k získání dotace. *Dotaceeu.cz* [online]. © 2023a [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-ziskat-dotaci/10-kroku-k-ziskani-dotace>

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Programy. *Dotaceeu.cz* [online]. © 2023h [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy>

¹³¹ ÚŘAD VLÁDY ČR. Hlavní zprávy. *Eurocentra.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://eurocentra.cz>

pravomoc zkrátit cílovou částku.¹³² I přes dokončení projektu existuje stále možnost provádět **kontrolu**, o jejímž průběhu se sepisuje řádný protokol. Jedná se tedy většinou o činnosti neadministrativního typu. Tyto kontroly může dokonce provádět Nejvyšší kontrolní úřad nebo Evropská komise.¹³³ V neposlední řadě existuje ještě kritérium **publicity**. Žadatel je povinen na základě pravidel předem určených příručkami pro žadatele určitým způsobem svůj projekt publikovat. Může to být formou plakátu, billboardu nebo stálé pamětní desky.¹³⁴ Projekt často bývá velmi dlouhou záležitostí, tudíž tím, čím si žadatel až doposud prošel, to rozhodně nekončí. Příjemce podpory pak musí udržovat projekt, k čemuž se zavázal ve smlouvě. Nejčastěji se tak děje po dobu pěti let. V některých případech je doba zkrácena na tři roky. V případě nedodržení této podmínky hrozí sankce až do výše vrácení celé částky.¹³⁵

Zejména je potřeba správně vypracovat žádost o podporu. Každý operační program si stanovuje vlastní podmínky pro zpracování žádosti.¹³⁶ Obecně by tedy měla žádost obsahovat název projektu a kompletní identifikaci osoby, která projekt předkládá. Pro hodnocení projektu je vždy lepší uvést předchozí zkušenosti žadatele či partnerů s podobnými projekty. Dále je potřeba v žádosti sepsat, jakým způsobem bude projekt řízen a jakých cílů by měl dosáhnout. Vytčené cíle musejí přesně odpovídat těm, jichž má být dosaženo výzvou, kterou vydal řídicí orgán konkrétního operačního programu. Následuje samotné zdůvodnění potřebnosti daného projektu, jeho strategická a analytická část včetně časového harmonogramu, hodnocení rizik a jeho udržitelnosti. V předem dané formě je pak potřeba přiložit kompletní rozpočet v podobě specifikace jednotlivých nákladů. V případě aplikace veřejných zakázek nesmí být opomenut přesný popis výběrových řízení pro dodávky, nákupy či stavby. V případě čerpání z operačních programů, jako je životní prostředí, je třeba uvést ještě konkrétní dopad projektu na jeho udržitelnost.

¹³² MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. 10 kroků k získání dotace. *Dotaceeu.cz* [online]. © 2023a [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-ziskat-dotaci/10-kroku-k-ziskani-dotace>

¹³³ *Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022, str. 52. ISBN 978-80-7538-420-1.

¹³⁴ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Návod generátoru nástrojů povinné publicity v období 2021–2027. *Publicita.dotaceeu.cz* [online]. © 2023g [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.publicita.dotaceeu.cz/navod>

¹³⁵ TAUER, Vladimír a kol. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem: metodika, pravidla, návody*. Brno: Computer Press, 2009, str. 89. ISBN 978-80-251-2649-3.

¹³⁶ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Žádost o podporu. *Dotaceeu.cz* [online]. © 2023i [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/ostatni/dulezite/slovník-pojmu/z-1/zadost-o-podporu>

Závěrem se uvádí publicita, jak již zmiňuji výše. Je to obligátní součást všech projektů spolufinancovaných jakýmkoliv způsobem z prostředků EU. K vypracované žádosti se posléze dodávají přílohy, jimiž mohou být například:

- Analýza nákladů a přínosů.
- Analýza vlivu na životní prostředí.
- Územní rozhodnutí či doklad o výsledku stavebního řízení.
- Rozpočet projektu v jeho podrobné podobě.
- Doklad o poskytnutí úvěru či příslibu.¹³⁷

5.2 Aplikace na konkrétní příklad

Začátkem roku 2024 se podpory dočkají projekty zaměřené na podporu sběrných dvorů, svozu odpadů a také mnou vybrané téma bioplynových stanic. Dle slov ministra Hladíka by měla být výzva vyhlášena koncem ledna a její celková alokace zdrojů by měla dosahovat částky jedné miliardy korun.¹³⁸ Tato výzva se však vztahuje k národnímu operačnímu programu, tudíž nebude předmětem této projektace.

Výzva 55 Ministerstva životního prostředí však v Opatření 1.5.9 zmiňuje konkrétně: Výstavbu a modernizaci zařízení pro energetické využití odpadů, včetně bioplynových stanic pro zpracování odpadů. Dle pravidel pro žadatele a příjemce podpory v Operačním programu Životní prostředí pro období 2021–2027 je obec zařazena bodem ID 5.9. jako oprávněný žadatel.

Bioplynové stanice jsou zařízení navržená k výrobě bioplynu pomocí anaerobní fermentace organického materiálu, což je proces, při kterém mikroorganismy rozkládají organický materiál za nepřítomnosti kyslíku. To vede k produkci bioplynu. Tyto stanice hrají klíčovou roli v oblasti obnovitelných zdrojů energie a odpadového hospodářství.¹³⁹

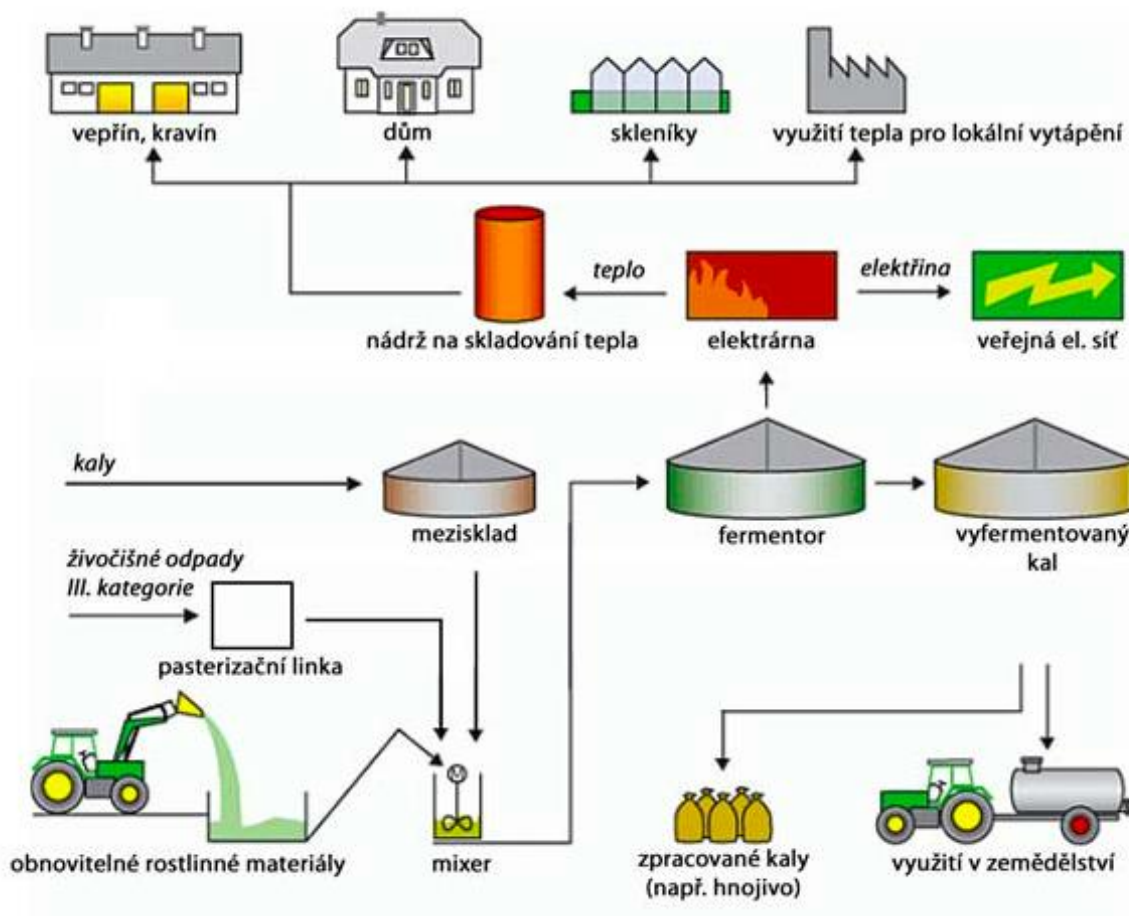
Rokem 2022 došlo k velkým změnám za dobu fungování bioplynových stanic na území České republiky vzhledem k rostoucím trendům zdražování energií. Bioplynové stanice nyní prochází tendencemi již známého flexi provozu, který by měl dosáhnout vyvážené a efektivní

¹³⁷ TAUER, Vladimír a kol. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem: metodika, pravidla, návody*. Brno: Computer Press, 2009, str. 30–32. ISBN 978-80-251-2649-3.

¹³⁸ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. Bezmála půl miliardou korun podpoříme další rozvoj infrastruktury odpadového hospodářství. Nové výzvy z OPŽP míří na podporu třídění a dotřídování odpadů i chemickou recyklaci odpadů. In: *Mzp.cz* [online]. 11. 12. 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_20231211_Bezmala-pul-miliardou-koron-podporime-dalsi-rozvoj-infrastruktury-odpadoveho-hospodarstvi-Nove-vyzvy-z-OPZP-miri-na-podporu-trideni-a-dotridovani-odpadu-i-chemickou-recyklaci-odpadu

¹³⁹ GASCONTROL. Bioplynové stanice. *Gascontrol.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.gascontrol.cz/environmentalni-technologie/bioplynovy-stanice/>

produkce elektřiny dle aktuálních potřeb. Jednalo by se o takzvané flexi tarify, které by byly schopny generovat případně i vyšší zisky za prodej elektřiny.¹⁴⁰

Obrázek 3 Proces fungování bioplynové stanice ¹⁴¹

Ke správnému využití bioplynové stanice je tedy nejdříve zapotřebí získání organického materiálu, čímž může být například rostlinný odpad, zemědělský odpad, zbytky potravin či hnůj. Tímto odpadem se následně zaplňuje tzv. fermentační nádrž, v níž dochází k rozkladu organického materiálu za pomoci především bakterií. Protože tento proces probíhá bez přístupu kyslíku, vzniká bioplyn, který je složený z methanu a oxidu uhličitého, přičemž methan zde hraje prim. Dále bioplyn obsahuje stopové množství vodních par, dusíku, kyslíku, vodíku, čpavku a sulfanu.¹⁴²

¹⁴⁰ HAITL, Martin. Co s sebou přináší špičkování výroby elektřiny na BPS? In: *Mikrop.cz* [online]. 11. 4. 2023 [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: <https://www.mikrop.cz/magazin/co-s-sebou-prinasi~m1489>

¹⁴¹ ELTOSSTAV. Výrobní elektrické energie. *Eltosstav.com* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.eltosstav.com/reference/7-vyrobny-elektricke-energie>

¹⁴² MOLEK, Tomáš. Bioplyn a bioplynové stanice v ČR. In: *Oenergetice.cz* [online]. 31. 8. 2015 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/plyn/bioplyn-a-bioplynove-stance-v-cr>

V dalším kroku dochází k jeho zachycení z nádrže, kde je postupně hromaděn. V tzv. digesteru se pak shromažďují zbytkové produkty označované jako digestát, jindy označované jako kal. Digestát se následně využívá například v zemědělství jako hnojivo.¹⁴³

Projekt: Bioplynová stanice v obci Mirošov

Zdroj: Fond soudržnosti

Operační program: Operační program Životní prostředí

Číslo výzvy: 55. výzva Ministerstva životního prostředí Opatření 1.5.9

Cíl projektu: Vytvoření bioplynové stanice, která má za účel zvýšit produkci bioplynu, a tudíž i obnovitelných zdrojů energie. Dalším cílem projektu je z dlouhodobého globálního hlediska snížení emisí skleníkových plynů, což výraznou měrou přispívá k ochraně životního prostředí. Nedílnou součástí cíle tohoto projektu je udržitelnost. Lokálním podnikům či například Domovu Harmonie dostanou možnost určité energetické nezávislosti. V přímé souvislosti s umístěním bioplynové stanice do obce Mirošov je také existence místního zemědělského družstva a dalšího zemědělského družstva v přilehlé obci, tudíž využitelnost bioplynové stanice v dané lokalitě je bezrozporná. Podstatou projektu je tedy vybudování bioplynové stanice na pozemku s č. p. 172/1 v katastrálním území města Mirošov.

K úspěšnému projektu je zde třeba předložit veškerou dokumentaci včetně podrobného plánu financování, jenž by měl zahrnovat vyhodnocování nákladů, vyhodnocení dostupných finančních nástrojů a jejich přizpůsobení konkrétním potřebám projektu rozděleným do tří skupin (přímé, nepřímé a ty ostatní).¹⁴⁴

Je potřeba provést komplexní analýzu potenciálu organických odpadů v oblasti umístění bioplynové stanice, provést technologický výzkum (tedy aby stanice mohla fungovat na té nejmodernější technologii). Nedílnou součástí projektu je navázání spolupráce s již zmíněnými zemědělskými a dalšími subjekty. Vše pak musí splňovat podmínky, které jsou vyjmenované v příručce k výzvě Ministerstva životního prostředí č. 55.

Výstupy: Očekávanými výstupy je pak naplnění cílů, zejména navýšení produkce obnovitelné energie v oblasti umístění bioplynové stanice, efektivní zpracování organických odpadů za současného snížení jeho množství na skládkách. Nedílnou součástí je i vytvoření nových pracovních příležitostí v obci a z globálního hlediska již výše zmíněný přínos ke snížení emisní náročnosti skleníkových plynů.

¹⁴³ EPA. How Does Anaerobic Digestion Work? In: *Epa.gov* [online]. 9. 2. 2023 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.epa.gov/agstar/how-does-anaerobic-digestion-work>

¹⁴⁴ SVOZILOVÁ, Alena. *Projektový management: systémový přístup k řízení projektů*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016, str. 176–177. ISBN 978-80-271-0075-0.

5.3 SWOT analýza

Pro komplexní analýzu rizik a příležitostí se v předprojektové fázi užívá analytická metoda SWOT. Její součástí je zkoumání slabých a silných stránek a v neposlední řadě pak analýza hrozeb a příležitostí. V šedesátých a sedmdesátých let minulého století tuto metodu vytvořil na půdě Stanfordské univerzity Albert Humphrey. Metoda byla prvně použita při jeho práci pro časopis Fortune, kde se uváděl ranking 500 nejlepších společností USA. Zkratka SWOT je tvořena počátečními písmeny anglických výrazů strengths, weaknesses, opportunities a threats. Tyto čtyři pojmy provází celou analýzu. Nejprve je třeba podchytit jádro problému, tedy co bude předmětem konkrétní analýzy. V některých případech to může být projekt jako takový, jindy zase projektový tým nebo pak například dílčí krok v projektu. V praxi to pak funguje rozkreslením si tabulky, kde každý bod má svůj kvadrant. Tam se pak zapisují jednotlivé body.¹⁴⁵

Tabulka 2 Swot analýza

Silné stránky 1. 2. 3.	Slabé stránky 1. 2. 3.
Příležitosti 1. 2. 3.	Hrozby 1. 2. 3.

V této kapitole bych ještě rád provedl krátkou analýzu silných a slabých stránek projektu na výstavbu bioplynové stanice.

¹⁴⁵ DOLEŽAL, Jan. *Projektový management: komplexně, prakticky a podle světových standardů*. Praha: Grada Publishing, 2016, str. 229–231. ISBN 978-80-247-5620-2.

Tabulka 3 Swot analýza projektu

<p>Silné stránky</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lokální podpora místní komunity 2. Dostupnost surovin v oblasti umístění bioplynové stanice (jako jsou zemědělské odpady a hnůj) 3. Regionální granty je druhá z variant v případě, že by projekt neprošel podmínkami pro financování ze strany EU 	<p>Slabé stránky</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Finanční náročnost – projekt bude s největší pravděpodobností čelit vysokým finančním nákladům z důvodu kompletní výstavby bioplynové stanice 2. Regulační omezení v oblasti energetiky a životního prostředí 3. Vznik rozporu s místními obyvateli (na bioplynovou stanici se stále pohlíží jako na bioelektrárnu, která přinese více zápachu než užítku)
<p>Příležitosti</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Finanční zdroje EU – právě ze zdrojů Fondu soudržnosti 2. Poptávka po obnovitelných zdrojích a tím možnost navýšení tržní hodnoty energie 3. Spolupráce se zemědělskými družstvy či místními zemědělci 	<p>Hrozby</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Odpor komunity již výše zmíněný v slabých stránkách projektu 2. Změny vládní politiky mohou také projekt zasáhnout na poli provozu již existující stanice 3. Konkurence – ekonomická návratnost projektu je přímo závislá na konkurenčním prostředí. Vznik jiných konkurenceschopných obnovitelných zdrojů by mohl existenci a finanční udržitelnost bioplynové stanice zcela ohrozit

V případě, že budu pracovat s hypotézou, že by měl projekt bioplynové stanice v obci Mirošov podporu komunity, pak o zdroji surovin a využitelnosti zbytkových odpadů není pochyb. Přesto projekt čelí významné finanční náročnosti a regulačním omezením zejména pak zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, a zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, který reguluje možnosti nakládání se vzniklými odpady (v tomto případě s kalem). Příležitosti spojené s financováním na poli EU jsou zmíněné již výše v samotném projektu a jsou více než příznivé, tudíž by mohly navýšit zájem komunity. Z celkového hlediska je tedy velmi důležité efektivně řešit slabé stránky projektu a jeho hrozby a na druhé straně plně využívat silných stran a příležitostí.

6 Závěr

V úvodu práce jsem si určil jako cíle uchopení problematiky rozpočtových příjmů obcí, doufám, že tento cíl byl naplněn detailnější analýzou příjmů za pomoci státního závěrečného účtu a komparací těchto příjmů vyšším územně samosprávným celkům. Úvodem bylo potřeba teoreticky uchopit fungování obecních rozpočtů v právním řádů. Posléze jsem rozebíral jednotlivé fáze rozpočtového procesu, jeho skladbu, fungování a zmínil jsem zásady, které celý proces provázejí. Pokračoval jsem rozbohem příjmů obecních rozpočtů. Dle zjištění mají obce tendenci dlouhodobě přebytkových rozpočtů, a to zejména díky, dle mého názoru správně nastaveným daním. Daňové příjmy totiž z obecného hlediska tvoří více než polovinu celkových příjmů a jsou tedy nejzásadnějším stavebním kamenem správného hospodaření jednotlivých obcí. Zjistil jsem, že kraje v posledních letech až na výjimku z roku 2020 mají podobně přebytkové tendence. U krajů ale zásadním příjmem rozpočtů nejsou daně, ale naopak transfery, které v případě obcí hrají jen malou roli. Na konkrétním případě obce Mirošov jsem rozebral jednotlivé položky rozpočtových příjmů za použití návrhu rozpočtu pro rok 2023. Ve srovnání se stavem rozpočtu na konci roku 2023 došlo k jediné větší změně. Schválený rozpočet nepočítal s prodejem pozemků, tudíž se na konečném stavu rozpočtu zvýšily o částku z prodeje kapitálové příjmy. Jde ale v tomto případě o zcela běžný jev. V následující kapitole rozebírám možnosti zvýšení efektivnosti hospodaření s rozpočtem obce Mirošov a tendence posledních let k čerpání dotací EU.

V další části práce se zaměřuji na fondy EU a možnosti čerpání dotací. Úvodem zasazuji politiku regionálního rozvoje do historických souvislostí. Práce pokračuje rozdělením fondů EU a jejich cílů. Vzhledem k aktuálnosti tématu a poměrně mladému projektovému období jsem se zde potýkal s deficitem zdrojů. Většina poznatků o fungování těchto fondů vychází z příruček Ministerstva pro místní rozvoj. V této části jsem tedy využíval zahraničních zdrojů k ucelení pohledu na fungování fondů. Následuje úvod do rozdělení dotací a rozbor aktuálního programového období, co se toku finančních prostředků z jednotlivých fondů EU týče. Z fondů EU a operačních programů vytvářených ministerstvy jsem vytyčil právě ty, které dopadají na obce z pozice žadatele. U jednotlivých operačních programů jsem pro snadnější představení uvedl vždy příklad úspěšného projektu, většinou z Olomouckého kraje.

Závěrečnou částí mé práce je rozbor jednotlivých fází zadávání a schvalování projektu. Krok po kroku zde rozebírám, jakými fázemi si žadatel prochází od samotného vytvoření projektového záměru přes žádost o podporu, platbu až po udržitelnost projektu. Odpovídám na otázku, jak by měla vypadat žádost o podporu a jakým způsobem se podává. Vzhledem k faktu,

že každý operační program obsahuje vlastní pravidla, uvádím pouze obecný přehled, který v zásadě platí pro všechny operační programy. Na základě postupů předepsaných v předchozí podkapitole přichází aplikování postupu na konkrétní projekt. V první fázi bylo zapotřebí vytvořit projektový záměr. Já si jako projektový záměr zvolil odpadové hospodářství jako původní cíl. Bohužel k mému projektovému záměru neexistovala žádná probíhající ani plánovaná výzva Ministerstva životního prostředí, tudíž jsem musel jít opačnou cestou. Nejprve jsem vyhledal výzvu a podle té jsem pak realizoval záměr, který mi připadal pro obec nejvhodnější. 55. výzva Ministerstva životního prostředí obsahovala bohatou škálu možností, jak se projektově realizovat. Výsledkem projektu v obci by měla být bioplynová stanice. V této kapitole detailně popisují fungování stanice a důvod, proč právě v obci Mirošov je její umístění více než vhodné. Po vytyčení cílů projektu a očekávaných výstupů aplikuji v poslední kapitole SWOT analýzu na svůj projekt. Závěrečná kapitola popisuje vznik a metody využití této analýzy.

V neposlední řadě bych rád zmínil, že rozpočtové příjmy obcí hrají klíčovou roli v zajištění kvalitních veřejných služeb a podpory místního rozvoje. V kontextu čerpání prostředků z EU nabízí obcím jedinečnou příležitost rozšířit své finanční zdroje a uskutečnit strategické projekty. Aktivní angažovanost v evropských fondových programech může přinést finanční injekci do různých oblastí, jako jsou infrastruktura, energetická efektivita, rozvoj podnikání nebo sociální projekty. Důkladná příprava a schopnost úspěšně čerpat evropské fondy vyžadují komplexní plánování a správu projektů. Je nezbytné nejen identifikovat vhodné fondy, ale také přizpůsobit projekty aktuálním prioritám, strategiím EU a výzvám řídicích orgánů jednotlivých operačních programů.

Pro obce je klíčové mít efektivní mechanismy sledování, vyhodnocování a reportování, aby mohly plně využít dostupné finanční prostředky k dosažení maximálního společenského a ekonomického prospěchu pro své obyvatele.

Ve světle globálních výzev a různorodých potřeb komunit je spolupráce s EU jednou z klíčových cest k podpoře udržitelného rozvoje obcí. Efektivní čerpání fondů EU umožňuje obcím překonávat finanční omezení a naplňovat plány regionálního rozvoje. V konečném důsledku tedy čerpání prostředků z EU představuje pro obce nejen finanční podporu, ale i cestu k modernizaci a posílení infrastruktury, životního prostředí a hospodářství v souladu s evropskými standardy a hodnotami.

7 Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2021/1060 ze dne 24. června 2021 o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2021/1058 ze dne 24. června 2021 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o Fondu soudržnosti.

Smlouva o fungování Evropské unie.

Vyhláška č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě.

Vyhláška č. 249/2022 Sb., o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

Zákon č. 565/1990 Sb., České národní rady o místních poplatcích.

Zákon č. 338/1992 Sb., České národní rady o dani z nemovitých věcí.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů (zákon o podpoře regionálního rozvoje).

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 9. července 2003, sp. zn. Pl. ÚS 5/03.

Monografie

Abeceda fondů EU 2021–2027: Jak fungují evropské fondy? Jak a na co lze žádat o dotaci? Kam se obrátit pro radu? Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2022. ISBN 978-80-7538-420-1.

- BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 5., upr. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-801-6.
- BALDWIN, E. Richard, WYPLOSZ, Charles. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.
- BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-045-5.
- BOHÁČKOVÁ, Ivana, HRABÁNKOVÁ, Magdalena. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-111-6.
- BUDÍK, Josef. *Evropské strukturální fondy a jejich využívání*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2009. ISBN 978-80-7408-014-2.
- ČERVENKA, Miroslav. *Soustava veřejných rozpočtů*. Student (Leges). Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-11-0.
- DOLEŽAL, Jan. *Projektový management: komplexně, prakticky a podle světových standardů*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5620-2.
- FIALA, Petr a kol. *Evropská unie*. 3., aktualiz., rozš. a dopl. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2018. ISBN 978-80-7325-450-6.
- FURKOVÁ, Petra a kol. *Obecně závazné vyhlášky v praxi obcí*. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-881-8.
- HAVLAN, Petr, JANEČEK, Jan. *Majetek územních samosprávných celků v teorii a praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 807502057X.
- KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice: praktická příručka s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-87576-28-1.
- KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-376-1.
- MACHÁLEK, Petr a kol. *Dotační politiky EU: jak napsat dobrou projektovou žádost*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7118-6.
- MAREK, Daniel, BAUN, J. Michael. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010. ISBN 978-80-87029-89-3.
- MARKOVÁ, Hana a BOHÁČ, Radim. *Rozpočtové právo*. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-598-8.
- PAROUBEK, Jiří. *Rozpočtová skladba v roce 2022*. 10., aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2022. ISBN 978-80-7554-355-4.
- PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-209-4.

- PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.
- PETEROVÁ, Helena. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. 5., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Institut pro veřejnou správu Praha, 2016. ISBN 978-80-86976-35-8.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.
- RIGEL, Filip. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-592-5.
- ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. *Financování a hospodaření územních samosprávných celků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. ISBN 978-80-244-5548-8.
- SEDMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-967-0.
- SVOZILOVÁ, Alena. *Projektový management: systémový přístup k řízení projektů*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-271-0075-0.
- TAUER, Vladimír a kol. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem: metodika, pravidla, návody*. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2649-3.

Internetové zdroje

- BERÁNKOVÁ, Markéta. *ZÁVĚREČNÝ ÚČET MĚSTA MIROŠOV ZA ROK 2022* [online]. Mirošov: Město Mirošov, 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.mirosov.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah1500_14.pdf&original=elektronická%20deska-závěrečný%20účet%202022.pdf
- ELTOSSTAV. Výrobní elektrické energie. *Eltosstav.com* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.eltosstav.com/reference/7-vyrobnny-elektricke-energie>
- EPA. How Does Anaerobic Digestion Work? In: *Epa.gov* [online]. 9. 2. 2023 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.epa.gov/agstar/how-does-anaerobic-digestion-work>
- ESF. Olomouc plánuje budoucnost. In: *Esfcr.cz* [online]. 29. 9. 2022 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/projekty-opz/-/asset_publisher/ODuZumtPTtTa/content/olomouc-planuje-budoucnost?inheritRedirect=false
- EUROPEAN COMMISSION. Cohesion Fund. *Ec.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/regionalpolicy/funding/cohesion-funden?etran=cs>
- EVROPSKÁ KOMISE. Co je ESF+. *Ec.europa.eu* [online]. © 2023a [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/cs/co-je-esf>
- EVROPSKÁ KOMISE. Evropský pilíř sociálních práv se stává skutečností. *Ec.europa.eu* [online]. © 2023b [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=cs&catId=1226>
- EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND [online]. Evropská komise [cit. 31. 1. 2024]. Dostupné z: <http://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/erdf>
- EUROPEAN SOCIAL FUND [online]. Evropská komise [cit. 31. 1. 2024]. Dostupné z: <http://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/esf>
- GASCONTROL. Bioplynové stanice. *Gascontrol.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.gascontrol.cz/environmentalni-technologie/bioplynove-stanice/>
- HASIL EDELMANNOVÁ, Radka.. Místní poplatek za obecní systém odpadového hospodářství - *dvs.cz* [online]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6839241>
- KAMENÍČKOVÁ, Věra. Hospodaření územních samospráv za deset měsíců 2023 – *dvs.cz* [online]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6945986>

- MARTIŠKOVÁ, Vlasta. Dotace. In: *Du.cz* [online]. 27. 7. 2020 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.du.cz/33/dotace-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Er953WFdnsJDVhLeNgU8iiY/>
- MATEJ, Miroslav. Pravidla rozpočtové odpovědnosti v podmínkách obcí a krajů- *dvs.cz* [online]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6731153>
- MATEJ, Miroslav. Rozpočtové určení daní a potenciál místní ekonomiky I. In: *Dvs.cz* [online]. 19. 4. 2022 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6829417>
- MINISTERSTVO DOPRAVY ČR. Tramvajová trať II. etapa Nové Sady - Povel a Odstavy tramvají Jeremenkova. *Opd.cz* [online]. © 2022 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.opd.cz/projekt/Tramvajova-trat-II-etapa-Nove-Sady---Povel-a-Odstavy-tramvaji-Jeremenkova>
- MINISTERSTVO DOPRAVY ČR. Transevropské dopravní síť (TEN-T). *Mdcr.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: [https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Strategie/Transevropske-dopravni-site-\(TEN-T\)](https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Strategie/Transevropske-dopravni-site-(TEN-T))
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, Státní závěrečný účet České republiky za rok 2022 *Mfcr.cz* [online]. © 2023b [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2022/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2022-51132>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Jednotný národní rámec pravidel a postupů v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj, evropského sociálního fondu+, Fondu soudržnosti a Evropského námořního a rybářského fondu v programovém období 2021-2027* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2019a [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceu.cz/getmedia/383968ab-3c10-4e05-946d-ad2f0d64b10c/JNR2.pdf.aspx?ext=.pdf>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Přehled schválených a náhradních projektů v 47. výzvě IROP* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2019b [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://irop.gov.cz/getmedia/6036b987-9e94-4f4b-b394-d03e5f427946/Prehled-schvalenych-a-nahradnich-projektu-v-47-vyzve-IROP.pdf.aspx?ext=.pdf>

- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Česká republika mezi špičkou v čerpání fondů EU* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getattachment/ea65b5d5-ebf5-48aa-8cc3-e8b16711b65c/Uspech-CR-v-cerpani-fondu-EU-v-obdobi-2014-2020.pdf.aspx?lang=cs-CZ&ext=.pdf>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské fondy v České republice v období 21–27* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/8a8887ae-6ca5-4a04-80bb-7a30e1b3a29d/Evropske-fondy-v-CR-21-27-V03.pdf.aspx?ext=.pdf>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. 10 kroků k získání dotace. *Dotaceeu.cz* [online]. © 2023a [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-ziskat-dotaci/10-kroku-k-ziskani-dotace>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Integrované územní investice. *Mmr.cz* [online]. © 2023e [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/regionalni-rozvoj/iti>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Legislativa pro období 2021–2027. [online]. © 2023f [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/legislativa-2021-2027>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Návod generátoru nástrojů povinné publicity v období 2021–2027. *Publicita.dotaceeu.cz* [online]. © 2023g [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.publicita.dotaceeu.cz/navod>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Programy. *Dotaceeu.cz* [online]. © 2023h [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Žádost o podporu. *Dotaceeu.cz* [online]. © 2023i [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/ostatni/dulezite/slovník-pojmu/z-1/zadost-o-podporu>
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Evropské strukturální a investiční fondy. *Justice.cz* [online]. © 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/evropske-strukturalni-a-investicni-fondy?clanek=evropske-strukturalni-a-investicni-fondy>
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. Metodika pro stanovení nákladů na výkon státní správy v přenesené působnosti. *Mvcr.cz* [online]. © 2023a [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/metodika-pro-stanoveni-nakladu-na-vykon-statni-spravy-v-prenesene-pusobnosti.aspx>

- MINISTERSTVO VNITRA ČR. Příspěvek na výkon státní správy. *Mvcr.cz* [online]. © 2023b [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-na-vykon-statni-spravy-prispevek-na-vykon-statni-spravy.aspx>
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. Bezmála půl miliardou korun podpoříme další rozvoj infrastruktury odpadového hospodářství. Nové výzvy z OPŽP míří na podporu třídění a dotřídování odpadů i chemickou recyklaci odpadů. In: *Mzp.cz* [online]. 11. 12. 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_20231211_Bezmala-pul-miliardou-korun-podporime-dalsi-rozvoj-infrastruktury-odpadoveho-hospodarstvi-Nove-vyzvy-z-OPZP-miri-na-podporu-trideni-a-dotridovani-odpadu-i-chemickou-recyklaci-odpadu
- MOLEK, Tomáš. Bioplyn a bioplynové stanice v ČR. In: *Oenergetice.cz* [online]. 31. 8. 2015 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/plyn/bioplyn-a-bioplynove-stanice-v-cr>
- NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA. O Národní rozpočtové radě (NRR). *Rozpocetvarada.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.rozpocetvarada.cz/nrr/o-nrr/>
- ODBORNÉ SEMINÁŘE PRO OBCE. TŘÍDA 4 - PŘIJATÉ TRANSFERY. *Ucetniportla.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.ucetniportal.cz/wiki/html?transcript=1;item=14336>
- SCHWARZ, Kelly. Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR). In: *Europarl.europa.eu* [online]. 30. 9. 2023a [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/95/evropsky-fond-pro-regionalni-rozvoj-efrr->
- SCHWARZ, Kelly. Fond soudržnosti. In: *Europarl.europa.eu* [online]. 30. 9. 2023b [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/96/fond-soudrznosti>
- SNÁŠEL, Pavel. Operační program životní prostředí (OPŽP) 2014 – 2020. In: *Olomouc.cz* [online]. 24. 8. 2022 [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/projekty-mesta/projekty-z-fondu-evropske-unie/operacni-program-zivotni-prostredi-2014-2020>
- SNÁŠEL, Pavel. Integrovaný regionální operační program 2021 – 2027. In: *Olomouc.cz* [online]. 12. 1. 2024 [cit. 2024-01-12]. Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/projekty-mesta/projekty-z-fondu-evropske-unie/irop-2021-2027>
- STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. Norské fondy. *Sfzp.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/norske-fondy/>
- ÚŘAD VLÁDY ČR. Hlavní zprávy. *Eurocentra.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://eurocentra.cz>

Odborné články

HAITL, Martin. Co s sebou přináší špičkování výroby elektřiny na BPS? In: *Mikrop.cz* [online].

11. 4. 2023 [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: <https://www.mikrop.cz/magazin/co-s-sebou-prinasi~m1489>

MARKOVÁ, Hana. Rozpočtové určení daní a jeho povaha. *Právníkové listy* [online]. 2018, roč.

4, č. 1, s. 25–28 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/34565/1/Pravnicke_listy_01_18_4.pdf

8 Seznam obrázků a tabulek a grafů

OBRÁZEK 1 FÁZE ROZPOČTOVÉHO PROCESU	14
OBRÁZEK 3 INTEGROVANÉ ÚZEMNÍ INVESTICE V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2021-2027	36
OBRÁZEK 4 PROCES FUNGOVÁNÍ BIOPLYNOVÉ STANICE	49
TABULKA 1 ROZPOČTOVÉ PŘÍJMY OBCE MIROŠOV PRO ROK 2023	25
TABULKA 2 SWOT ANALÝZA.....	51
TABULKA 3 SWOT ANALÝZA PROJEKTU	52
GRAF 1 POMĚR KATEGORIÍ PŘÍJMŮ OBECNÍCH ROZPOČTŮ ZA ROK 2022.....	23
GRAF 2 PŘÍJMY A VÝDAJE OBCÍ ZA 10 MĚSÍCŮ.....	24
GRAF 3 POMĚR JEDNOTLIVÝCH EVROPSKÝCH FONDŮ DLE FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ VYČLENĚNÝCH NA POLITIKU SOUDRŽNOSTI ČR.....	41

9 Abstrakt

Diplomová práce má za cíl přiblížit problematiku obecních rozpočtů v podobě jejich ukotvení v právním řádu ČR, fází sestavování, schvalování rozpočtu a následně detailního rozboru jejich jednotlivých příjmů. Tohoto cíle práce dosahuje za použití závěrečných účtů a jednotlivých analýz konkrétních příjmů. Na příkladu obce Mirošov následuje pak zhodnotit, jak rozpočet obce může vypadat v praktické rovině, jaké jsou toho úskalí a nabízí možné podněty ke zvýšení efektivnosti s hospodařením. Dále se diplomová práce zaměřuje na možnosti obce coby žadatele o peněžní prostředky z EU. Úvodem rozebírá jednotlivé fondy EU a jejich fungování. Následně pak operační programy, které jsou vyhlašované konkrétními ministerstvy, a jejich dopady v praxi. Poslední částí je realizace projektu, který bude schopný čerpat peněžní prostředky poskytnuté EU. Po vytvoření projektu přichází swot analýza v podobě jejího teoretického uchopení a aplikace na již vytvořený projekt.

Klíčová slova: rozpočet obce, rozpočtový proces, rozpočtové příjmy obcí, fondy EU, regionální politika, strukturální fondy, Evropský fond pro regionální rozvoj, Fond soudržnosti, dotace, operační program, projekt, projektový záměr, swot analýza

9 Abstract

The thesis aims to explore the issue of municipal budgets by examining their anchoring in the legal system of the Czech Republic, the phases of their preparation and approval, and subsequently providing a detailed analysis of their individual revenues. To achieve this I use final accounts and specific revenue analyses. Using the example of the municipality of Mirošov, the thesis then evaluates what a municipality's budget may look like in practical terms, what challenges it may face, and offers possible suggestions to increase efficiency in financial management of the city. Furthermore, the thesis focuses on the possibilities for municipalities as applicants for funding from the EU. It begins by discussing various EU funds and their operation. Subsequently, it examines operational programs announced by specific ministries and their practical implications. The final part involves the implementation of a project capable of utilizing EU funding. After creating the project, a SWOT analysis is conducted, theoretically and practically applied to the developed project.

Keywords: municipal budget, budgetary process, municipal budget revenues, EU funds, cohesion policy, structural funds, European Regional Development Fund, Cohesion Fund, subsidies, operational program, project, project proposal, SWOT analysis